

Siirtolaisuus – Migration 2/2004

31. vuosikerta / 31th year

ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti

Migrationsinstitutet

The Institute of Migration

Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland

Puh. / tel. (0)2-2840 440

Fax (0)2-2333 460

Sähköposti / E-mail: taisai@utu.fi

Internet: www.migrationinstitute.fi

Pohjanmaan aluekeskus

Österbottens regioncenter

Regional Centre of Ostrobothnia

Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland

Puh. / tel. (0)6-4181 275

Fax (0)6-4181 279

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Taimi Sainio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus

Administrative Board of the Institute of Migration

Taitto / Layout

Anne Virtanen

Tilaushinta 2004 / Subscriptions 2004

4 numeroa / nummer / issues

15 • /vuosi/år/year

Vammalan Kirjapaino Oy, 2004

Sisältö • Contents

Pääkirjoitus • Editorial

Lennard Sillanpää

**Participating in Canada's victory:
The Finnish community in Canada
during World War II**

Esko Ovaska

**Migration, small municipalities
and the transition in the
forms of social capital**

Jukka Paaso ja Karoliina Kokko

**Maahanmuuttajien asuminen
– lähiöuudistuksen uusin haaste**

Olavi Koivukangas

What is a Finntown?

Tutkimuspäällikön palsta

Tiedotuksia

Elli Heikkilä & Sari Korkalainen

**Aluekehitys ja muuttoliike
työssäkäyntialueiden näkökulmasta**

Kirjat

In Memoriam

Kansi: Vanha traktori tuli Turkuun tänne palaavan amerikansiirtolaisen mukana vuonna 1921 – ja nyt se on matkalla Pohjanmaalle suunniteltuun siirtolaisuusmuseoon. – *Jouni Korkiasaari.*

Cover: This old tractor came to Turku from USA in 1921 with a returning Finnish emigrant – and now the tractor is on its way to the planned emigration museum in Ostrobothnia. – *Jouni Korkiasaari.*

Suomi tarvitsee siirtolaisuusmuseon

Suomi on yksi niitä harvoja Euroopan maita, joissa ei ole siirtolaisuuteen keskittyntä museota, vaikka maassamme on jo yli 1000 eri museota. Kuitenkin vuosisatojen kuluessa on 1.3 miljoonaa ihmistä lähtenyt Suomesta siirtolaisiksi, eniten Ruotsiin ja Pohjois-Amerikkaan.

Vuonna 1974 Turussa toimintansa aloittanut Siirtolaisuusinstituutti ja sen Pohjanmaan aluekeskus, jonka toiminta käynnistyi vuonna 1994 Peräseinäjoella, ovat keränneet mittavan arkistomateriaalin ja kirjallisuuden ohella siirtolaisuuteen ja ulkosuomalaisiin liittyvää esineistöä jo yli 1000 nimikettä. Tämä museoesineistö jo sinällään, ja vielä sekä kotimaasta että ulkomailta museolle saatava aineisto, antavat hyvän perustan siirtolaisuusmuseon käynnistämiseksi. Perinteisen museon ohella tavoitteena on luoda laaja-alainen siirtolaisuuden tieto-, kulttuuri- ja matkailukeskus, joka suomalaisen yhteiskunnan lisäksi palvelisi ulkosuomalaisia ja heidän jälkeläisiään mm. sukututkimuksessa. Perinteisesti museo on kansakunnan muisti ja tarinankertoja. Se on myös kohtauspaikka ja kulttuurikeskus, opastaja, tiedon ja elämysten välittäjä nykyaikaisella verkostoituneella tieto- ja digitaalitekniikalla.

Puolet ns. vanhasta Amerikan-siirtolaisuudesta oli lähtöisin entisestä Vaasan läänistä. Niinpä Peräseinäjoella heräsi jo 1960-luvulla siirtolaisurheilija ja olympiavoittaja Ville Ritolan ja siirtolaistutkija Anna-Lee-na Toivosen innoittamana ajatus siirtolaisuusmuseosta. Kahden suunnitteluprojektin jälkeen tavoitteena on, että siirtolaisuusmuseon toiminta alkaisi Peräseinäjoen kunnantoinnissa, josta vapautuu tiloja, kun Seinäjoki ja Peräseinäjoki yhdistyvät vuoden 2005 alussa. Samaan aikaan ryhdytään toteuttamaan

Suomen Siirtolaisuusmuseo -hankkeeseen kuuluvaa, ns. ”Amerikan Raittaa” Kalajärven rannalle – paikalle, jonka vieressä on neljän tähden virkistysalue, jossa vuosittain yöpyy lähes 40 000 karavaanarimatkailejaa. Peräseinäjoen kunta on varannut sieltä Siirtolaisuuskeskusta varten noin 11 hehtaarin maa-alueen.

Siirtolaisuusmuseon yhtenä taustavoimana tulee olemaan Suomen Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistys, jonka toiminta käynnistyy Peräseinäjoella 27.5.2004. Samassa tilaisuudessa luovutetaan tulevalle museolle Australian suomalaisilta saatu merkittävä tavaralahjoitus, joka on juuri saapunut laivakonttina Suomeen. Siirtolaisuusmuseo käynnistyy näin sekä yksityisen aloitteellisuuden avulla ja kunnallisella tuella, mutta pidemmällä tähtäyksellä sen toimintaan tarvitaan myös merkittävää julkista rahoitusta. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta on Loimaalle perusteilla oleva maatalousmuseo, jonka peruskiven pääministeri Matti Vanhanen muraasi 5.6.2004.

Siirtolaisuusinstituutin museo- ja näyttelytoiminta tulee olemaan vilkasta lähivuosina. Myös päätoimipiste Turussa saa lisää toimitiloja Turun kaupungilta, ja yhteistyössä Turun Maakuntamuseon ja Forum Marinumin kanssa suunnitellaan näyttelyä, jonka työnimenä on ”Varsinaissuomalaiset maailman turuilla”. Sen avajaiset ovat Forum Marinumissa syksyllä 2005. Siirtolaisuusinstituutissa on suunnitteilla näyttely amerikkansuomalaisesta osuustoiminnasta ja hyvin alkanutta näyttely-yhteistyötä ulkosuomalaisaiteilijoiden kanssa jatketaan.

Olavi Koivukangas

Finland needs an emigration museum

Finland is one of the few European countries, which lack an emigration museum even though there are over 1000 museums in our country. During the centuries 1.3 million emigrants have left Finland mostly for Sweden and North America.

The Institute of Migration, which was founded in 1974 and its regional centre in Peräseinäjoki in Ostrobothnia, founded in 1994, have gathered an archive, literature and as well as museum pieces encompassing more than 1000 items. This material as such together with material coming from Finland and abroad gives a good basis for establishing an emigrant museum. The goal is not only to create a museum, but an information-, culture- and tourist centre which would serve both the Finnish society and expatriate Finns and their descendants e.g. in genealogical issues. A museum is traditionally the memory and storyteller of a nation. It is also a meeting place and cultural centre, a guide providing information and offering excitements by the means of modern information technology.

Half of the so-called old America-emigration originated in the former province of Vaasa. Thus the idea of an emigrant museum arose already in the 1960's inspired by the Olympic champion Ville Ritola and the emigration researcher Anna-Leena Toivonen. After two planning projects, the aim is to start with the mu-

seum in the Peräseinäjoki municipal office, where space will become vacant when the municipalities of Seinäjoki and Peräseinäjoki merge in the beginning of 2005. Simultaneously the project "Amerikan Raitti" (The road to America) will start by the Kalajärvi lake, which features a four star recreation area where over 40 000 camping car tourists stay every year. The municipality of Peräseinäjoki has there reserved an 11 ha area there for the Emigrant Centre.

One of the background organizations of the Emigrant museum will be the support association for the Finnish Emigrant Museum, which started to operate on May 27, 2004. At this occasion the museum was presented a considerable gift from the Australian Finns, which consisted of a large number of items for the museum. Thus the museum starts with the help of private initiative and municipal support, but in the long run considerable public support will be needed. A good example is the agricultural museum in Loimaa, for which Prime Minister Matti Vanhanen set the cornerstone 5.6.2004.

The museum and exhibition activities of the Institute of Migration will be intense in the coming years. The main office will also get more localities from the city of Turku and an exhibition "Varsinaissuomalaiset maailman turuilla" (Emigrants from Varsinais-Suomi) is planned in cooperation with Turku Provincial Museum and Forum Marinum. It will be opened in the spring of 2006. The institute plans an exhibition on Finnish Cooperatives in North America and the exhibition cooperation with Finnish expatriate artists will continue.

Mr. Martti Jukkola, a Finn living in Wollongong, Australia, showing things donated by Australian Finns for the planned emigration museum in Peräseinäjoki, Finland. – Photo: Voitto Kalliokoski.

Participating in Canada's victory: The Finnish community in Canada during World War II

Lennard Sillanpää

A little known event of World War II, Canada's declaration of war against Finland on 6–7 December 1941 and the impact of this decision on its resident Finnish community, makes for an interesting case study. The 1941 Census of Canada listed a total of 41,683 residents of Finnish origin living in Canada; more than half had arrived during the 1920s. Documentation shows that these immigrants had been adapting to life in their new homeland – many quite readily, others with varying difficulties. At the start of the war in 1939, Finnish immigrants had been in Canada at least 9 years and many much longer.¹ Significant wartime events in Finland affected the Finnish community in Canada, namely when the Soviet Union attacked Finland in November 1939 precipitating the Winter War, and, later in June 1941, when Finland, in alliance with Nazi Germany, invaded the Soviet Union as part of the Bar-

barossa Plan. Yet, while large segments of the Finnish community in Canada were concerned about the situation of families and friends in their former homeland, their overwhelming loyalty was to Canada. Approximately two thousand Finnish Canadians (whether Canadian or Finnish-born) enlisted in the Canadian armed forces – many serving overseas. Thousands of other Finnish Canadians (men and women) served Canada through employment on the home front in war industries and in other occupations deemed essential to the war effort.

The wartime experience of different minority groups in Canada has attracted the attention of academics. One recent study, *From Heroes to Enemies, Finns in Canada 1937–1947*, by Varpu Lindström, a professor in women's studies and history at York University, represents a first attempt at some kind of comprehensive analysis of the situation faced by Finnish Canadians.² While this monograph represents a revisionist outlook on Canada's conduct of World War II and, to this reviewer, has considerable shortcomings, it can serve as a starting point for an examination of this period in Finnish Canadian history.

Other publications will also be referred to.³

The main theme of *From Heroes to Enemies* is that Finnish Canadians had been persecuted by Canadian authorities for left-wing activities undertaken by many of its members during the Great Depression which branded Finns with a less than desirable image but that this changed when the Finnish community in Canada was conferred with the status of hero when Finland resisted the Soviet Union invasion during the Winter War of 1939–40. Lindström goes on to describe new difficulties that arose with the Canadian government when Finland allied with Nazi Germany in 1941 to invade the Soviet Union and Finnish citizens resident in Canada were required to register with the police in Canada and be finger-printed. The theme of this monograph is that Finns in Canada were transformed from "heroes" into "enemies" as implied in the title, and that much of the reputation of the Finnish community was dependent upon events in Finland. This seems far too simplistic and ignores initiatives undertaken by Finnish Canadians themselves to adapt to changing. Rather than passive victims of events in Finland, a

PhD Lennard Sillanpää, Docent, European Studies Centre, Department of Political Science, University of Helsinki, Finland and a lecturer in the Department of Political Science, Carleton University in Ottawa, Canada, where he lives.

counter-argument could be made that Finnish Canadians actively supported the Canadian war effort, participating as fully as any other ethnic group in Canada's victory.

Lindström's study examined available records on Finnish Canadians in archives located in Ottawa, Toronto and Thunder Bay, and conducted numerous interviews with members of the Finnish community. Her monograph features a very large section on the assistance given by Finnish Canadians to Finland during the Winter War period and an extensive analysis of a collection of materials at the National Archives of Canada on the experiences of Finnish enemy seamen who, as a result of a state of war existing between Canada and Finland, were taken off captured Finnish ships to spend several years as internees in Canada before returning to Finland. Some of Lindström's most compassionate and compelling writing relates to these subject areas. Her text contains lengthy passages on the participation of Finnish Canadians in the Spanish Civil War and obstacles that veterans of this conflict encountered when trying to serve Canada during World War II. However, the research for *From Heroes to Enemies* has notable shortcomings:

1. Since Canada was involved in a state of total war, a dominant theme for any social history of its Finnish community would be the enlistment of some two thousand of its members in the Canadian armed forces. Yet *From Heroes to Enemies* makes not a single reference to the publications and newsletters of the Royal Canadian Le-

gion and its many local branches in Canada, particularly branches located in areas of significant Finnish population – records that might describe the experiences of Finnish Canadian enlistees and on their re-settlement after the war.

2. While *From Heroes to Enemies* presents extensive interview data to complement its archival research, Professor Lindström seems to have interviewed only one veteran of Finnish Canadian origin who served in the Canadian armed forces during World War II. The only comments offered by this individual is not related to his service for Canada, but rather to problems faced by Spanish Civil War veterans in enlisting for the Second World War. This issue may have affected a few potential enlistees but was hardly typical of the overall Canadian war effort in which most Finnish Canadians were functioning whether overseas or on the home front. Many World War II veterans, especially those who served overseas, would be surprised at why this particular individual has been made the sole spokesman for two wars. Surely other Finnish Canadian veterans were available. Saarinen (1999), for example, in his strictly regional history of Finns in the Sudbury area, interviewed more Finnish Canadian war veterans than Lindström for her national study.

Before offering a detailed review of *From Heroes to Enemies*, this paper will outline Finnish Canadian participation in Canada's war effort and examine the impact of Canadian government policies on its Finnish community after Canada had declared war on Finland on 7 December 1941.

Finnish Canadian War Service

Canada declared war on Germany in September 1939 and later on Italy in 1940 and Japan in 1941. Canadian airmen, seamen, and soldiers played a significant role in the European theatre during the Battle of Britain, the War of the Atlantic, the invasion of Italy, D-Day and the liberation of Holland. Moreover, the Canadian home front was transformed into a huge military-industrial-agricultural complex that supported the Allied war effort in Europe at every level.

For a country with a population of only 11,400,000 at the start of the war, the Canadian Parliament enacted legislation early in 1940 to effect a huge mobilization of males, aged 18 to 45. By the end of hostilities in 1945, a total of 1,029,510 had enlisted in one of the Canadian Armed Forces – 41.2% of those within this extensive age group.⁴ With respect to enlistment of Finnish Canadians in the Canadian military, the 1941 Census enumerated a total of 12,437 males of Finnish origin between the ages of 15 to 44; this would have been the maximum number eligible for enlistment in the Canadian armed forces (1941 Census of Canada; III: 128–29 & 524). However, while there were provisions for enlistment up to age of 45 and a number of older Finnish Canadians did volunteer for service overseas, there was a greater likelihood for exemptions due to health, marriage, family obligations and jobs related to wartime priorities. One could safely estimate that the total number of Finnish Canadians eligible for national enlistment (whether born in Cana-

da or in Finland) during the course of the Second World War would be in the range of between 4,500 and 5,500. One could further estimate that as many as 2,000 of these did enlist. Lindström estimates (p. 177) that almost 5,000 Finnish Canadians were of enlistment age and about 1,500 did enlist in the Canadian armed forces. This would be a good approximation although a bit conservative; enlistees would also have included Finnish Canadians whose names were not readily identified as Finnish possibly because of name changes or that their fathers were of non-Finnish origin.

An enlistment ranging from 35 to 40 per cent from the eligible Finnish Canadian community – possibly even higher – indicated that Finnish Canadians were just as committed to the war effort as other ethnic groups in Canada. Moreover, for each Finnish Canadian male who served in Canada's armed forces, members of his family who remained on the home front would be concerned for his well-being.⁵ A very large proportion of the Finnish community (perhaps 50–60% or even more) would have had a direct personal interest in the success of the Canadian military effort.

While young Finnish Canadians enlisted readily, thousands of older Finnish Canadians found employment in jobs related to the war effort. After the economic uncertainties of the Depression, many Finnish Canadians welcomed steady employment in lumbering, nickel mining, and farming, which were deemed essential to the war effort, or they found employment in various aspects of

wartime construction that was needed throughout Canada. Still others found work in top priority industries such as munitions factories and manufacturers of machinery and equipment directly related to the war effort. These were not, of course, uniquely Finnish occupations but rather these sectors of the Canadian wartime economy attracted employment from a wide cross-section of the Canadian workforce and Finnish Canadians participated as readily as those of other ethnic groups. Moreover, with so many Canadian males enlisted in the armed forces, a wide range of industrial jobs were available, for the first time in history, to Canadian women (J. Bruce, 1985); Finnish Canadian women found work in the Canadian war industry (N. Sillanpää, 1994).

Canadian Wartime Policy on Finland and Finnish Canadians

When the USSR attacked Finland in November 1939 precipitating the Winter War, public opinion in Canada saw the Finnish war effort as a clear-cut example of a small nation resisting aggression and was almost unanimously in favour of Finland. Furthermore, the Winter War drew large sectors of the Finnish Canadian community together. More than half of the community had been born in Finland and were concerned for the welfare of family and friends in their home country. Finnish communities scattered across Canada undertook numerous Aid to Finland projects featuring plays, choirs,

concerts, dances and many other forms of social activities to raise funds for Finland. These activities became increasingly co-ordinated. This culminated in the summer of 1940 with a Finnish Canadian summer festival being held in Sudbury to raise support for Finland (Lindstrom, 2000; Saarinen, 1999; N. Sillanpää, 1994; and R. Toivola, 1984 cover this period). A number of Finnish Canadians volunteered to serve in Finland during the Winter War. A few saw action but others arrived too late.⁶ Some volunteers stayed in Finland while others returned to Canada. *From Heroes to Enemies* describes this in considerable detail.

Although people in Canada and Great Britain admired how Finland had resisted Soviet aggression during the Winter War, this changed in June 1941 with the Feno-German invasion of the Soviet Union which Finnish historians have termed the Continuation War. This Finnish military initiative was not supported by Finnish expatriates living abroad. Few, if any, Finnish Canadians volunteered to fight for Finland in the Continuation War. When Finland entered into its co-belligerency with Nazi Germany, most of the Finnish community in Canada turned to focus on the war effort of the country they were living in.

What was unusual about Canada's formal declaration of war on Finland (as well as on Hungary and Romania) on 7 December 1941 was that the Canadian government at the same time decided to revise its policies on the treatment of enemy aliens with respect to citizens from Finland, Hungary and Roumania residing in Canada.⁷ It had

been established wartime practice in Canada that enemy aliens could expect to be interned under the provisions of the existing *Defence of Canada Regulations* (DOCR).⁸ The definition of enemy alien included all residents of an enemy state residing in Canada naturalized after 1 September 1922. If the Canadian government had applied the existing DOCR uniformly with its declaration of war against Finland, this would have had a devastating effect on the Finnish community since most of the Finnish born were either still citizens of Finland or, being such a recently arrived group, had been naturalized after 1 September 1922. For many Finnish-born, this could have meant loss of employment and internment. Even Finnish Canadians who had enlisted by December 1941 could have been discharged from military service.

The Canadian government, instead, adopted a different approach. Acting on advice from his officials, Prime Minister William Lyon Mackenzie King, in a radio broadcast to the Canadian nation on the evening of 6 December 1941, announced the government's decision, in accordance with Canada's obligations to its allies, to formally declare war on the minor allies of the Axis (Finland, Hungary and Roumania). He then went on to stipulate that the citizens of these three countries resident in Canada would not be subject to the DOCR measures currently in practice, that the Canadian government was confident of their loyalty, and that it expected that these people would continue to support the war effort. The signing of the Order in Council by the

Governor General declaring war took place the following day. The Order in Council implementing the policy, PC 9543 enacted on 23 December 1941, stated:

And whereas it is recognized that most persons of Roumanian, Hungarian or Finnish nationality residing in Canada are law abiding, well disposed and loyal inhabitants of this country, contributing to its war effort and disavowing any allegiance to the Nazi controlled puppet governments of their countries of origin; And whereas it is deemed expedient that such persons should not be generally subjected to the *Defence of Canada Regulations* relating to enemy aliens..."

The key clause was that the draconian provisions of the DOCR did **not** apply to Finns. Instead, citizens of Finland over the age of sixteen would be required to register with the police and in almost all cases would be granted certificates of exemption. They would need to report annually on their residency in order to have their exemption certificate renewed. Even while imposing these restrictions, the top priority of the Canadian government remained the least disruption to enlistment. Every effort was made to ensure the continued service of nationals from these three countries already in the armed forces and to facilitate the enlistment of other nationals from these countries once they had been granted an exemption certificate. Any inconveniences suffered by Finnish citizens residing in Canada could be conveniently blamed on the "Nazi-controlled puppet government" in Finland cited in PC 9543. Instead of internment and more victims on the home

front, the Canadian government altered course and called on immigrants (in this case Finnish immigrants) to remain active supporters of the national objective. It would seem that in almost all cases the community response was positive.

In most cases, the restrictions prescribed by the Canadian government for its resident Finnish citizens were purely routine. This is not to minimize the initial fear many felt when they realized they had to report to a police station to be registered as a citizen of an enemy state and fingerprinted. Although world events had forced this unwelcome change to their status, many Finns came to realize that their lot consisted of minor inconveniences compared to that of, for example, Japanese Canadians who suffered seizures of all of their property and relocation to internment camps. Registration as enemy aliens did cause inconveniences and some Finnish individuals may have found it personally degrading but overall, these wartime procedural requirements did not result in insurmountable problems in their day-to-day lives. They continued to work at their jobs and reside in their homes.⁹

PC 9543 constituted a remarkable change in wartime policy for a nation after more than two years of war and historians from today's perspective see this as a very remarkable document. The war was not going well for Canada and its allies in December 1941. There was no possibility that Britain by itself would be able to launch any kind of invasion of Europe for the foreseeable future. The Soviet Union, in whose interests Canada was making this declaration of war, was

on the brink of military collapse even as the Canadian government was trying to get used to the idea of the Soviet Union as an ally. Yet even as the war progressed well into its third year and even as a new theatre of war was about to open on the Pacific with the Japanese attack on Pearl Harbor and the fall of Hong Kong with its Canadian military presence on Christmas Day 1941, the Canadian government had become increasingly sensitive to the contributions to its war effort by Canadians of different ethnic origins and began to develop new policies to adjust to changing wartime circumstances. Finnish Canadians were among the first beneficiaries of this new approach.

The Canadian government decision was also practical since, by December 1941, many of its Finnish-born residents (both male and female) were employed in the very occupations deemed essential to the war effort. This action addressed certain practical political considerations as well since the Liberal government of Mackenzie King held a number of seats across Northern Ontario with a significant Finnish population, including the riding of Port Arthur held by C.D. Howe, the Minister of Munitions and Supply, who was responsible for Canada's war production program. All of these Liberal MP's were re-elected in the 1945 Canadian General Election.

A review of *From Heroes to Enemies*

From Heroes to Enemies addresses an important theme in the accul-

turation of the Finnish community in Canada but unfortunately there are far too many uneven qualities in this monograph that serve to nullify it as a considered social history of a small Canadian ethnic group at critical point in its history. It is difficult to determine whether *From Heroes to Enemies* is a study of Finns in Canada during World War II or a narrative of how different factions in the Finnish Canadian community and of Canadian society in general reacted to the situation of Finland during the course of the war. Varpu Lindström focuses far too much on the situation in Finland, particularly in describing the impact of newspaper coverage of the Winter War on Canadian public opinion and on Canadian efforts to aid Finland. That the host country of these Finnish Canadians was itself at war tends to recede into the background.

This can best be shown through an examination of the three tables presented in *From Heroes to Enemies*. Table One (pp. 90–91), listing the names of 248 Finnish Canadian volunteers in the Winter War, anchors two chapters encompassing the Winter War period and how many Finns in Canada initiated projects in support of the Finnish cause, the most dramatic being the decision of numerous young Finnish Canadians to volunteer to serve in the Finnish military. Table Two (p. 180), appearing in a sub-section entitled "Enlisting in the Canadian Armed Forces," lists the names of 46 Finnish Canadians who enlisted in the Canadian armed forces during World War II and died in the service of their country. The names in this table are compiled

from obituaries found in Finnish-language newspapers published in Canada.

Table Three, in the penultimate chapter, entitled "Enemy Alien Seamen," lists 102 Finnish nationals serving on ships based in Canada at the time that a state of war was declared between Canada and Finland. These Finnish alien seamen were never members of the Finnish Canadian community but, rather, unfortunate bystanders; none remained in Canada after the war ended. While their plight was a sad one, that surely is not reason for devoting to them a chapter of 26 pages, and then featuring them in both the 4-page prologue and a 3-page epilogue. Their tale takes up 33 pages out of a total of 257 pages of text – or almost 13 per cent of the book; the five-page subsection (one with pictures) on Finnish Canadians who enlisted in Canada's war effort comprises only 1.5 per cent.

In juxtaposing these three tables, a Canadian would observe that Finnish Canadians who volunteered for Finland in the Winter War are lauded, the plight of enemy Finnish seamen becomes a cause for anguish, while service by Finnish Canadians for Canada receives little more than a cursory pat on the head.

The most confusing aspect of this monograph is that its title constantly begs the question as to who are "heroes" and who are "enemies." A Canadian observer might find it difficult to understand why the sub-section on enlisting in the Canadian armed forces is found in the section entitled "Enemies" and in a chapter entitled "Silencing the Nationalists." Was

service to Canada by Finnish Canadians during World War II an enemy activity? This is not a moot question since a state of war existed between these countries. Depending on whether one is taking the Finnish or Canadian perspective, the answer could be yes.

Since an entire chapter was dedicated to the plight of enemy-alien seamen, why did the author not examine the materials available on the Canadian war effort to write a chapter or more on the role of Finnish Canadians in that endeavour? A third section might have nullified the "heroes vs. enemies" dichotomy of the title but would have produced a more comprehensive and balanced history. Furthermore, it would draw a more accurate relationship to the subtitle of this monograph, *Finns in Canada 1937–1947*, rather than marginalizing the war service of Finnish Canadians. In one passage, Lindström (2000; 99–102) describes that, on 28–29 June 1940, prior to their return to Canada, Finnish Canadian volunteers for service in the Winter War were celebrated in Helsinki as heroes by various organizations in Finland, including a salutation from Finland's great military figure, Marshal C.G.E. Mannerheim himself. Would a Canadian be rude in asking if the only heroes among Finns living in Canada during World War II were those who volunteered for Finland?

This reviewer is especially surprised there is so little in this study about the service of Finnish Canadian women on the home front in Canada. There are anecdotes on working conditions for women at Algoma Steel in Sault Ste. Marie

(p. 155) and war industries in Windsor (p.156), but these are rather brief. Historians on women's studies in Canada, the United States and Europe have seen World War II as a crucial turning point for demonstrating the effectiveness of women in the industrial labour force. Lindström herself notes (p. 136) that there were some 1,104,000 people working in munitions factories and, of those, 240,000 were women.¹⁰ Why again could this not have been developed into perhaps a separate chapter to demonstrate how Finnish Canadian women contributed to Canada's war effort? This is an inexplicable oversight since, as Nelma Sillanpää's memoirs demonstrate, Finnish Canadian women were employed in Canada's war industry.

It is disappointing that Canadian patriotism plays only a minuscule role in *From Heroes to Enemies* underscoring another weakness. One wonders why the subsection on enlisting in the Canadian Armed Forces opens with this statement: *One powerful way to prove one's loyalty to Canada was to enlist in the Canadian armed forces* (p. 177; my italics). This seems a patronizing, if not an outright insulting, way to describe the motivations of young Finnish Canadian men and one wonders what evidence substantiates this statement. Lindström's argument could, instead, be turned on its head by asking if Finnish Canadians would have felt that they had "to prove" anything. Most young Finnish Canadians had been in Canada all of their lives (if they were not Canadian-born) so it would have been only natural for

them to enlist in the armed forces of the country they called their own during a time of national crisis. Serving Canada would have been part of the normal course of action for young Finnish Canadians, just as it was for young men of every other ethnic group (immigrant, non-immigrant or aboriginal) across Canada.¹¹ One could suggest that the 248 Finns who volunteered to assist Finland in the Winter War were the exceptions.

This lack of appreciation for Canadian patriotism can be seen again in the final chapter that describes post-war suffering in Finland. No mention is made of Finnish Canadians returning from a victorious war in Europe before demobilizing and returning to civilian life in Canada yet surely this would have been of more direct personal concern to most of the Finnish Canadian community at this time.

It is highly unlikely that any of the thousands of Finnish Canadians who enlisted in the Canadian armed services or worked in war industries on the home front, ever really thought of themselves as enemies of Canada. Nor, as seen by its actions of 6–7 December 1941, did the Canadian government, which was not only grateful for their contribution to the war effort to that date, it revised its policies to facilitate their continued service to the cause. Rather, these Finnish Canadians would have a very good reason for thinking of themselves as being heroes because they belonged to a Canadian generation that participated in the destruction of fascism in Europe and the Pacific – events that even today, some sixty years later,

resonate in Canadian history as an heroic national achievement.¹²

Finally, some comments are offered on Professor Lindström's rather puzzling methodology:

(1) Access to Information: Much is made in *From Heroes to Enemies* that many Canadian government archives are still censored leaving the impression that, if the author had been able to obtain unrestricted access to every record sought, she would have produced an even more complete history of the period. Does she expect to find some particularly juicy tidbits on a number of Finnish Canadian individuals from RCMP records and other confidential sources? Access to Information officials of the Canadian government make for rather easy targets but one must remember that much of the information Lindström seems to be seeking would be of a private and personal nature and, therefore, protected under provisions of the *Privacy Act*. Instead of spending hard-earned research money on Access to Information requests that the author herself admits led to negligible results, would not a Canadian historian's time be better invested in a more thorough analysis of information already available to the public? An examination of Royal Canadian Legion records, for example, might have identified some Finnish heroes on the Canadian front.

(2) Interviews: This reviewer has some concern about the historical context of the oral testimony cited in *From Heroes to Enemies*. For example, the underlying premise in the anecdotal data being pre-

sented by Varpu Lindström on the problems some Finns had in registering with the police as required by PC 9453 can lead a reader to assume that these people felt they were being victimized by the Canadian government. It is not apparent in Dr. Lindström's text whether her respondents actually blamed the Finnish or Canadian governments ("Mannerheim or Mackenzie King?") for any indignities. Yet over the years when this reviewer has talked with Finnish Canadians who were required to register and be finger-printed, they blamed their plight on the Finnish government's alliance with Germany – that is, Finnish Canadians felt that they were being victimized in Canada as a result of actions by the Finnish government. In other words, Finnish Canadians blamed the wartime policies of the Finnish government for their predicament in Canada. As always, these Finnish Canadians managed to adapt to their situation and get on with their lives.

(3) Balancing of Sources: While this is a somewhat specialized point, this reviewer would question the applicability of some of the sources listed in *From Heroes to Enemies*. For example, Dr. Lindström points out in her Prologue that there were two Finnish-language commemorative albums published in Canada, one for the Finns who served in the Canadian Army and the other for those Finns who served in the Finnish Army, thereby giving both publications equal recognition among sources cited. While both have indeed been published in Canada, there are wide discrepancies as to their relevance

to this time period. *Canadian suomalaisten sotilaiden muistoalbumi* (Finnish Canadian Military Commemorative Album), published by Vapaus Publishing Company, is an excellent reference source on how many members of the left-wing Finnish Organization of Canada contributed to the Canadian war effort. It features photos and brief biographies of some 700 Canadian servicemen of Finnish origin. Many Finnish Canadian war veterans would not have wanted to be featured in this booklet because the FOC was considered pro-communist so this Vapaus publication should not be considered as a complete listing of Finnish Canadian war service. The Vapaus album does demonstrate, however, that more than 30 per cent of the Finnish Canadian veterans eligible to join the Royal Canadian Legion would have had some sort of affiliation with the FOC.

It is difficult to see how the Vapaus publication can be equated with *Suomen Aseveljet Kanadasa/Finnish War Veterans in Canada*, edited by Erkki Kuutti (no date), which is about Finns who lived in Finland for the entirety of World War II and only later moved to Canada. These future Finnish Canadians presented no problems for Canadian authorities in the 1940s because they were still in Finland. Rather than illuminating the period under study, its inclusion causes confusion. This publication on Finnish war veterans in Canada could have led Lindström to make the obvious conclusion of how tolerant a society postwar Canada is to have allowed veterans of a country with which it had

been at war to later settle in Canada and establish a fraternal order for themselves. But no such praise is offered.

(4) Spanish Civil War: *From Heroes to Enemies* describes the participation of one hundred plus Finnish Canadians in the Spanish Civil War (pp. 13–20) and later makes several critical comments on ostensible problems faced by Spanish Civil War veterans when attempting to enlist in the Canadian armed forces. Among these alleged problems are that the Canadian government was at first suspicious of Spanish Civil War veterans who tried to enlist in the Canadian armed forces in World War II and moreover, when, at a later point in the war these Spanish Civil War veterans could enlist, it was Canadian government policy they would not be sent overseas. However, there is, in fact, much evidence of Spanish Civil War veterans enlisting in the Canadian armed forces and serving overseas – quite often in war zones distinguished by some of the most intensive fighting of World War II (M. Momryk, 1995). Service in World War II is even acknowledged on the plaque on a monument in Ottawa unveiled on 20 October 2001 by Governor General Adrienne Clarkson honouring Canada's Spanish Civil War veterans which reads: *Despite suffering heavy losses, many of the survivors continued the fight by serving in the Canadian Armed Forces in World War II.* Since many Spanish Civil War veterans enlisted and even served overseas, perhaps there could be more considered analysis as to why the situation may have

differed for those of Finnish origin.

(5) Analysis of Canadian Government Policy: It is disappointing that *From Heroes to Enemies* did not undertake a more thorough analysis of the provisions of PC 9543, especially as this Order in Council is directly related to the Finnish community in Canada. Having just declared war on Finland, the Canadian government stated, as publicly as possible, that it recognized the overall loyalty of most persons of Finnish nationality to the Canadian cause and that it was prepared to waive the *Defence of Canada Regulations* relating to enemy aliens in the case of Finns. While Lindström quotes this cabinet document in its entirety, no additional analysis is offered as to its significance. Instead, Lindström seems to prefer looking for victims and lists a number of innocuous anecdotes related to inconveniences some Finnish Canadians experienced. Viewed from the perspective of sixty years later, as N.F. Dreisziger (1997) does in his innovative analysis of which Lindstrom cites only the most descriptive parts, Canadian government policy towards its resident Finnish population was a remarkable example of social engineering. That *From Heroes to Enemies* fails to expand on Professor Dreisziger's thesis is the most disappointing aspect of this monograph.

To Summarize: *From Heroes to Enemies* contains both a wide variety of anecdotal testimony and lengthy descriptions of factionalism within the Finnish Canadian community (and there was plenty),

although the author tends to reveal too much in the minutiae of these old quarrels.¹³ While this monograph contains many interesting stories, these have not been placed into any context leaving its analysis muddled and incoherent. The events of World War II comprised a state of total war involving many nations spanning the length and breadth of the globe. Canada, after great effort and human sacrifice, emerged as one of the victors in the destruction of Nazism. Finland was not on the winning side. However, viewed from the perspective of half a century later, nor was it a loser; it emerged, as Jakobson (1984) describes, a survivor.

Of what there can be no doubt is the fact that the Finnish Canadian community of the time period in question participated in the victory. Should not Finnish Canadians of this generation, therefore, be allowed simply to enjoy their role in Canada's achievement rather than be confronted by some contrived "heroes vs. enemies" dichotomy? Canada won. Why do winners have to explain? Each year, the destruction of Nazism and the more than five years of sacrifices associated with it are commemorated in Canada. As a Finnish Canadian born and bred, this reviewer feels like a proud Canadian when his family's service during World War II is being celebrated. *From Heroes to Enemies*, on the other hand, has the unfortunate effect of making me feel like some kind of ethnic.

Most Finns had left Finland for a reason and, by 1941, newcomers had been in Canada for more than a decade. Despite a number of prob-

lems, the Finnish Canadian community was well on its way to adapting to the mainstream Canadian social fabric. When Canada entered World War II on 10 September 1939, two generations of Finnish immigrants and their descendants, dating back to the turn of the twentieth century, were ready to serve Canada. The events of wartime may have tested their loyalties, but all evidence would indicate that the Finnish community, through enlistment and employment in wartime industries, had participated in the Canadian war effort at least as fully as any other ethnic group in Canada. Moreover, large sections of the Finnish community, both in 1940 and again in the 1946–48 period when the Canadian government permitted concerned Finnish Canadians to establish an umbrella aid organization known as the Canada Finland Aid Society Fund, took time to raise funds and assistance for Finland's postwar recovery. These instances of assistance, however, were peripheral to the main focus of their lives in Canada. It was possible to do both – participate in the Canadian war effort and, at the same time, assist the homeland they had left behind. Where I differ from Professor Lindström is that the perspective and interest of the Finnish community in Canada remained primarily attached to the country they had chosen to live in and to the cause for which many committed the best years of their lives.¹⁴

From Heroes to Enemies may be a trial run for a more all-encompassing study to be published by a firm specializing in refereed academic studies on Canadian histo-

ry. If that is the case, a fundamental re-think is required that conveys a better understanding of Canada's wartime experience and the pro-active role Finnish Canadians themselves played in said events. The collective achievements of this World War II generation of Finnish Canadians were truly remarkable, benefiting both Canada and Finland, and deserve far greater consideration than this monograph offers.

Postwar Developments

After the war, millions of people migrated to Canada from Europe seeking employment in the booming Canadian economy. Many thousands came from Finland in the 1950s, attracted by an expanding Canadian economy. Of those from Finland, it was only natural that many of them had served in the Finnish armed forces or on Finland's home front during World War II. The war was over, life went on and people sought new opportunities, but the memories of wartime events for its participants will last for the rest of their lives. Soldiers served with bravery and distinction for many national causes and it is natural that they would want their service periodically recognized and honoured. With respect to today's Finnish community in Canada, there are two distinct military traditions. One is sanctioned by the Canadian government which, in partnership with the Royal Canadian Legion, commemorates Armistice Day on 11 November and V-E Day on 8 May. The Finnish War Veterans in Canada, on the other hand, honour Finnish Independence Day on 6

December and Finnish Armed Services Day on 4 June. While those two traditions respect each other, they march in different parades and to different tunes.

World War II had a major impact on every aspect of Canadian society, including the ethnic groups comprising the Canadian mosaic of that time. The Finnish community of that period and how each Finnish Canadian came to terms with his/her situation makes for an interesting case study. Most Canadians of Finnish origin considered themselves Canadian first and overwhelmingly served the Allied cause. The decision of the Canadian government to declare war on Finland did cause difficulties within its resident Finnish community – but not victims. The participation of the Finnish community in all aspects of the Canadian war effort – a participation that was already well established when the Canadian government made its declaration of war in December 1941 – can be seen as a major turning point in their acculturation into mainstream Canadian society. This was especially the case for younger Finns whether Canadian- or Finnish-born. World War II accelerated a transition already well under way.

For reading earlier drafts of this manuscript and providing me with detailed and positive suggestions, the author would like to thank William Copeland of the University of Helsinki, Kenneth D. McRae of Carleton University, Ottawa, Canada, and the late Edward Laine, a fellow Canadian born Finn in whose memory I would like to dedicate this article.

Endnotes

- ¹ There have been two major periods of Finnish migration to Canada: the lengthy period stretching from 1870 to 1930, with which this article is primarily concerned, and the decade of the 1950s. Many Finns left when Finland was still a part of the Imperial Russian Empire; others in the period after Finnish Independence in 1917. Up to 1914, most Finnish emigrants went to the United States; about 10 per cent settled in Canada. The main motivation was economic; many Finns experienced severe economic difficulties in their homeland and sought new opportunities in "America." Most Finnish immigrants lacked formal education, did not speak English, and gravitated to unskilled labour and farming occupations. With the closing of the US border to European migration in 1923, Canada became the main destination for Finnish (and other European) migration until 1930 and the advent of the Great Depression. Finnish emigration to Canada continued from the same areas and social groups as before World War I. The *1941 Census of Canada* (I:211) indicated that more than half (53 per cent) of the 24,387 who had been born in Finland had acquired Canadian citizenship; since so many had arrived in Canada only a decade earlier and had gone through the hardships of the Depression, this would indicate that Finns were acculturating readily to Canada.
- ² Varpu Lindström (2000), *From Heroes to Enemies. Finns in*

Canada, 1937–1947, Beaver-ton, Ontario: Aspasia Books. Aspasia Books, a small publishing house that specializes in publishing English-language translations of Finnish literary works, is owned by Varpu Lindström and her husband, Börje Vähämäki, a professor in Finnish studies at the University of Toronto. In her Acknowledgements, Varpu Lindström writes that she arrived in Canada with her parents in 1963 and that her father, to whom her book is dedicated, was a veteran of the Finnish army in the Continuation War.

- ³ Other useful narratives that touch on the Finnish experience in Canada up to and including World War II, are: O.W. Saarinen (1999), *From a Rock to a Hard Place. A Historical Geography of the Finns in the Sudbury Area*; Waterloo: Wilfrid Laurier Press; Nelma Sillanpää (1994), *Under the Northern Lights. Memories of my Life in the Finnish Community of Northern Ontario*, edited by Edward W. Laine; Hull: Canadian Museum of Civilisation, Mercury Series No. 45; and Raija Toivola (1984), *Sisulla ja Sydämellä: Lempi Johnson*, New York Mills, MN: Parta Printers. Arja Pilli (1982) has an excellent analysis of the 1920–40 Finnish Canadian immigrant generation in her study, *The Finnish-Language Press in Canada, 1901–1939. A Study in the History of Ethnic Journalism*; Migration Studies C6; Turku: Institute of Migration. There is also considerable statistical data available both in

Finland and in Canada on the background of these Finnish migrants, including: *Siirtolaisuustilastot/ Emigration Statistics 1893–1945*. Series XXVIII; Helsinki, 1905–1946; and the Census of Canada 1921, 1931 & 1941. Accounts of the activities of the Finnish Organization of Canada, its banning and struggle to overturn this ban, can be found in *The Illegal Finnish Organization of Canada, Inc.*, by P. Mertanen and William Eklund; Sudbury, Ontario: Vapaus Publishing Company, Limited, 1942.

- ⁴ C. P. Stacey (1970, 590), *Arms, Men and Governments: The War Policies of Canada 1939–1945* (Ottawa: Queen's Printer). Appendix R. Intake into the Canadian Armed Forces, Second World War (By Provinces). Other useful Canadian studies referred to in this article are: E. L. M. Burns (1956), *Manpower in the Canadian Army 1939–1945* (Toronto: Clarke, Irwin and Company Limited); Jean Bruce (1985), *Back the Attack. Canadian Women During the Second World at Home and Abroad* (Toronto: Macmillan of Canada); and Myron Momryk (1995), "The Mackenzie-Papineau Battalion," in *A Country by Consent: A Political History of Canada from 1500 to 1996* (CD-Rom for West/Dunn Productions, 1995).

- ⁵ One enlistee was my Canadian-born father, Paul Sillanpää, who, together with a number of other Finnish Canadians from the Timmins area, enlisted in the Canadian army in the spring of 1940. Paul Sillanpää's unit arrived in Britain on June 20, 1940, his

birthday. It was then that he and other Canadians learned France had surrendered and realized how vulnerable Britain was to a German invasion. Paul spent a total of five years and three months overseas, moving from his initial assignment as a sapper to the military police, and then into army intelligence. He was there for the Battle of Britain, participated in the invasion of Italy, and was with the Canadian forces that liberated Holland. Being a Canadian of Finnish origin did not prevent Paul from obtaining the highest levels of security clearance within Canadian military intelligence. N. Sillanpää's (1994) memoirs contains a chapter on Paul Sillanpää's war service ("Paul – 29308"), including his association with other Finnish Canadian enlistees in the Canadian Army.

⁶ One such volunteer for the Winter War was a Canadian-born uncle of mine, Valter Sillanpää. By the time he arrived, the war had ended. Being a foreign national, Valter remained in Finland until his papers were processed and he could return to Canada later in 1940. Valter Sillanpää did not return for the Continuation War.

⁷ N. F. Dreisziger (1997), "7 December 1941: A Turning Point in Canadian Wartime Policy Toward Enemy Ethnic Groups," *Journal of Canadian Studies*, 32:1, 93–111. An historian at the Royal Military College in Kingston, Ontario, Professor Dreisziger analyzed the events of 4–7 December 1941 within the Cabinet office of the Canadian

government that led Canada to declare war on Finland and the policies it adopted toward its resident Finnish citizens.

⁸ During the first two years of the war, the Canadian government had already applied this procedure to members of the German, Austrian and Italian ethnic groups and to a number of activists in the Communist Party of Canada (as a result of the Ribbentrop-Molotov agreement). The ban on the Communist Party, in fact, had a significant impact on one faction of the Finnish community in that it also banned the Finnish Organization of Canada, confiscated its property, and interned several of its key spokesmen. Its newspaper, *Vapaus*, continued publishing in Sudbury, Ontario. Although the number of FOC leaders interned was small, without its property the FOC lacked the means to provide social activities for its members. The FOC launched a protracted campaign for re-instatement (Mertanen & Eklund, 1942) that culminated with Order in Council PC 8022, 14 October 1943, whereby the Canadian government lifted its ban on the FOC and returned its property.

⁹ One of those fingerprinted was my maternal grandmother, Matilda Jarvis, who, for reasons of her choosing, remained a Finnish citizen until her death in 1977. While being registered as an enemy alien was not a comfortable episode in her life, she also recognized that this was a cost one had to pay when one lived in another country and a state of war suddenly existed with her former homeland. My grand-

mother never thought of herself as an "enemy of Canada."

¹⁰ In his study *Manpower in the Canadian Army 1939–1945*, E.L.M. Burns (1956; 3) listed a number of priorities on employment in wartime: (1) armed forces which are divided into fighting and supporting corps; (2) civil labour force that manufactures munitions and equipment for the use of armed forces; (3) employees in industries supporting the manufacture of munitions construction, extraction of fuels and minerals, metallurgy; (4) transportation services and public services essential to national life including agriculture. Each of these priorities included women and Finnish Canadians participated in each. *From Heroes to Enemies* provides examples on priorities three and four but is weak on Finnish Canadian input on Burns' top two priorities.

¹¹ Edward Laine, in his Introduction to N. Sillanpää, 1994; xxv–xxvi, differs sharply from Lindström's "heroes and enemies" cleavage. Dr. Laine expanded on this theme in a paper, entitled "As Friend and Foe: The Finnish Community in Canada During World War II," delivered at The Making of Finnish America: An Ethnic Culture in Transition, a conference hosted by The Humphrey Institute, University of Minnesota, November 1991. This conference is sometimes known as Finn Forum IV.

¹² Lindström's revisionism can be contrasted with this eye-witness account of V.E. Day celebrations in Hamilton: *On May 8*,

1945...the long awaited announcement came that peace had been declared in Europe! The war there was over! Hallelujah! We were told to go home to celebrate! How could anybody work? The excitement was overpowering! Everyone was on the streets, cheering, crying, laughing and hugging each other. Bands were marching and playing. The soldiers in Hamilton were parading up and down the streets. It was an exhilarating time! We went to the church next to the YWCA. It had a special service e – like all the other churches were having – to thank God that the war was over (N. Sillanpää, 1994; 61)

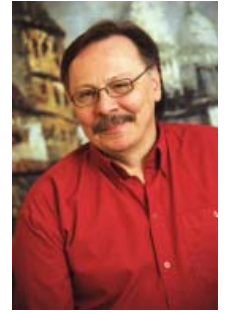
¹³ The first chapter of *From Heroes to Enemies* describes problems faced by Finnish immigrants in adapting to their situation in Canada during the 1930s, highlighting many internal political divisions and personal rivalries. It is my contention, however, in contrast to that espoused by Dr. Lindström, that Finnish immigrants on the whole

had adapted quite well to their new homeland by 1939. When one compares the situation of Finnish immigrants to that of other ethnic groups in Canada as recorded in Census of Canada data for 1921, 1931 and 1941, one can see that the acculturation of Finns was well under way. The factionalism that Lindström describes, while special in some ways to the Finnish community, has been typical of problems that all recent immigrant groups have faced in Canada. This is further supported by the Finnish historian, Arja Pilli (1982; 133–47), who has examined this pre-1940 Finnish immigrant period, balancing data from Finland and Canadian immigration statistics. While recording colourful examples of problems faced by newly arrived Finns, Dr. Pilli effectively demonstrated that these were not unique to Finnish Canadians.

¹⁴ In August 1945, Paul Sillanpää returned from more than five years of service overseas with the Canadian army. He married his girlfriend, Nelma Johnson, in

October of that year. Nelma's mother, Matilda Jarvis, who had been registered as a Finnish enemy alien in 1942, hosted a huge Finnish Canadian wedding reception in Timmins. Paul found work with the post office, first in Timmins and then in Elliot Lake, Ontario. He became involved in community work with the Royal Canadian Legion and later the Kiwanis Club; he served a term on the town council of Elliot Lake. The war had proved hard on Paul's health. Despite having literally sacrificed his health for his country, Paul Sillanpää remained truly proud of his wartime service. When he died in February 1975, the Canadian flag flew at half mast at the Royal Canadian Legion Park in Elliot Lake, Ontario. The local Legion conducted a special memorial service at his funeral – a moving ceremony honouring service to Canada during wartime that the Legion performs for every Canadian war veteran.

Migration, small municipalities and the transition in the forms of social capital

Esko Ovaska

Summary

A robust migration changes the local social structure and there is some evidence that migration might have an influence on social capital as well. The implications of using an analysis based on social capital are significant, especially in Finland, following the adoption of a new regional policy in the 1990's, which emphasises the role of regional growth centres as promoters of economy and welfare in the entire county. In this article, PhD Esko Ovaska examines migration to the countryside and its consequences to the services and local social systems in small municipali-

*PhD Esko Ovaska works as a Principal Lecturer at Turku Polytechnic. The article is based on his doctoral thesis "Ongelma, idylli vai elämisyhteisö? Pienten kuntien sosiaali- ja terveystalveluiden ja sosiaalisen pääoman tarkastelua" (2003). At the moment he is engaged in a study within the programme **Social Capital and the Logic of Collective Action** as a member of a research team at the University of Turku, Department of Social Policy. The programme is financed by the Academy of Finland (SoCa 2004–2007).*

ties, and the relationships between migration and changes in the social capital.

Introduction

During the 1990's, a new regional development policy was adopted in Finland. Regional development policy was earlier based on direct state subsidies for municipalities. According to the new policy, in addition to the direct support of municipalities, the state has concentrated more and more on promoting the development of specific growth centres and regional centres formed and influenced by the biggest cities. The aim of this policy has been the hope that the regional centres would accelerate business and entrepreneurship, and through these create wealth in the region and welfare for the citizens, not only of the biggest centres but of the municipalities in the surrounding countryside as well.

The policy described above has promoted a robust nation-wide migration during the 1990's. The dominant feature in Finland's recent regional development has been the concentration of both economic activity and population into the biggest cities. Till the beginning of the new millennium, all

the biggest Finnish cities and most important province centres were the target of an inflow of population while according to some estimations about the extent of migration (cf. Hanell et al. 2002), up to 90 % of Finnish territory suffered from the outflow of population.

Migration has been very selective; most of the people likely to move have been young adults. This has had disastrous consequences especially in out-migration areas. Broadly speaking Finland has become split into flourishing areas and stagnating areas; the successful areas are located in Southern and Western Finland, whereas the stagnating areas are located in Eastern and Northern Finland. Since the depression of the early 1990's till the end of the millennium, the areas with the largest concentration of economic activity and people, and the municipalities in their very vicinity, have benefited the most from economic growth.

The municipalities with strong outflow of population suffer financial problems in funding services because the demand has not decreased but the tax income has. As a consequence, especially small municipalities in the periphery have significant problems in or-

ganising different welfare services, including those that municipalities have to provide according to Finnish legislation. However, migration has caused problems not only in municipalities with outflow of population; in municipalities with inflow the balance of demand and supply of services has been difficult to maintain.

The development described above has been the topic of several studies conducted and published at the turn of the millennium (cf. *Sosiaalibarometrit 1997–2002*, *Kahtiajakautuva Suomi* -project by Stakes, see Kainulainen et al. 2001; Heikkilä et al. 2002). According to these reports, regionally unequal development has taken place and the welfare of the population has been affected all according to the kind of municipality and the part of the country they live in. Social problems have become regionally differentiated.

Briefly stated, there are three kinds of municipalities: in city areas, the growth centres are an engine for economic activity and the material standard of living has increased rapidly after the recession in the beginning of the 1990's. Simultaneously, these areas suffer from psychosocial problems and different phenomena of asocial behaviour. In the peripheral municipalities, lower level of material welfare and even poverty, combined with higher than the average level of psychosocial problems, has increased. According to the research mentioned above, the municipalities in the suburban area, or on the outskirts or in the very vicinity of the biggest cities, seem to achieve an idyll where inhabitants are reasonably well off and

satisfied with their neighbourhood. Big growth centres seem to increase the wealth and welfare only of a narrow area, reaching only into the very nearby-situated municipalities. The activating influence of the economy and welfare doesn't carry all the way into the outlying or distant countryside.

Changing settings of Finnish welfare in the 1990's

In this respect there have been simultaneous changes in public welfare policy as well. According to Julkunen (2001, 231–232), after the recession means testing has increased in social policy at the expense of eligibility little by little and the "erosion (of universalism) takes place even though there is not much of discussion about it" (Anttonen & Sipilä 2000, 178). The change in regional policy and the approval of unequal development between different parts of Finland has challenged the universalism in welfare service production. Eventually the strong migration and the regional polarisation have conditioned the very basic principles of welfare state.

The development has been drastic. During the expansive era of Finnish welfare state the guiding principle has been regionally equal development and universalism in service production. Municipalities have had an executive role in implementing the welfare services for citizens. However, in the 1990's new ideas reached Finnish public sector thinking, which have meant changes in producing local social and health services as well.

This re-evaluation of service production can be seen as part of the public sector reform, which had taken place in Finland as well as in several Western countries during the 1990's (see Harrinvirta 2000, 103–110). In Finland the new thinking (New Public Management or New Public reform; cf. Lane 1993, 143–159) has produced some criticism of administration and outcries for the simplification and rationalisation of administration. The criticism externalised on the basis of New Public Reform legitimised and justified the rollback demands of the state (cf. Julkunen 2001, 97) in order to decrease the state involvement in economy and society, increase space for market relations, stop the growth of the public sector and make the administration more effective. The aspects brought out especially during the recession in the beginning of the 1990's were ideologically distinctly right wing and conservative and they put the faultfinding elements of the welfare state under discussion.

The relationship between the state and municipalities has been strongly defined by the centralised power. The tasks of the state have been to create settings and welfare aims which the municipalities have fulfilled with the help of the state. The state has been responsible for the constitutional rights but instrumentally municipalities have implemented these rights. According to the principles of municipal autonomy all the costs of the statutory service production based on the Finnish legislation should be the financial responsibility of the state, as it has mostly been till the renewal of the

legislation of the state subsidies during 1993–1997. Thus between 1960 and 1990 the grip of the centralised power on municipalities became very strong because of the formal regulation by the state.

However, in the 1990's along with the strong grip of the central power and the more and more decreasing regulation, the local differentiation and unequal local development became more acceptable. The formal regulation of the state and the local deregulation have specialised during 1990' and the beginning of the new millennium in social policy so that in the income support the strong guidance and definition from the state is more present but the welfare service production has been entrusted to municipalities. (Heikkilä 1997, 26–30).

The social policy defined, formulated and financed by the central power has been crucial especially for the small municipalities. Since there is a large number of small local authorities in Finland, the very basic idea of universalism in Nordic welfare state thinking has been very important in ensuring the availability of services for all citizens irrespective of which part of the country they might live in. Small municipalities most likely would not have been able to create sufficient welfare service production without the strong and detailed norm guidance and planning, and the state subsidy practice, which ordered municipalities to build service structure and an exact follow-up procedure. For example in the 1950's, i.e. before the expansive era of the welfare state, the development of services was not an important issue in munic-

ipalities. The focus of local policy was in keeping the tax rate as low as possible (c.f. Rönkkö 2000, 196). The state obliged and encouraged municipalities to produce services according to the Nordic welfare state thinking.

Small municipalities and production of welfare services

The regional equality in access to services has been guaranteed by the dependable relationship between the state and the municipalities. This dependability had a basis in the legislation as well. In the so-called VALTAVA-law of 1983 (SVOL, 18§) the principles of the financial responsibilities between municipalities and the state were defined quite precisely: the share of the state was 44%. However, in the amendment of the state subsidy legislation in 1993 and 1996–1997 predefined shares of the state and municipalities were abandoned. Consequently, at the end of the 1990's the share of the state in funding services through the subsidies has decreased from 44 % to a little more than 20 % (c.f. Tuori 2001; Helin & Oulasvirta 2000).

Consequently, the municipalities have resorted more and more often to differently produced services. They have enabled private firms and enterprises to participate in public service production by increasing competition, there have been experiments of using vouchers to increase the freedom of choice among citizens, new technology has been utilised and e-services have increased. Furthermore services have been priva-

tised and the so-called orderer-producer model has become more and more popular (c.f. Parjanne 2002, 2). However, changes, which would justify speaking about the collapse or rollback of welfare state, haven't taken place. In fact the welfare state and its services provided the income, during the recession of the 1990's and after that, for unemployed people especially. Actually good public services have been high in people's preferences and rollback of services has encountered strong opposition among citizens (Blomberg and Kroll 1999, 76; Julkunen 2001, 231–232).

The trends described above can be seen in the municipalities of Southwest Finland as well. According to my findings (see Ovaska 2003, 147–152) the transition from publicly produced services to more market oriented or services produced in the third sector can be found most clearly in the biggest cities, where services produced as the municipality's own activity have decreased and the services bought from the market or from the third sector have increased. In the year 2000 the capital of the area (Turku) produced already almost 10 per cent of the local social and health services by buying them from outside of the public sector. The share has almost doubled since 1994.

In small municipalities the transition has been remarkably smaller. Small municipalities have concentrated more on making their economy more efficient. This can be seen as continence in their own service production and service production through federations of municipalities. However, the share of

services bought from the market or from the third sector has scarcely increased. Swedish-speaking municipalities differ from the other small municipalities: they have concentrated on improving bilateral co-operation with the nearby municipalities without getting organised as a federation of municipalities.

Services in the small municipalities have deteriorated at least to some extent during the last decade. This has happened due to the adopted policy, which has emphasised the savings policy and the continence of public expenditure. The amendments in the state subsidy legislation in 1993 and 1996–1997 didn't increase the differences between municipalities on the whole. However, in small municipalities the influence was drastic because the costs of the statutory services take a relatively bigger share of the tax income in small municipalities than in bigger local administrations. Thus, after the renewal of the state subsidy legislation, changes in the responsibilities of municipalities and the state in funding the services have mostly influenced the economy of small municipalities in Southwest Finland.

If we look at the structure of services in these tiniest local administrations, we can say that it has not been categorically ineffective or very expensive. As a matter of fact, according to my research these small communities flourish in the comparison of services in different sized municipalities. In comparison, the costs of the service structure in the small municipalities with an in-flow of population actually don't differ from mu-

nicipalities with a population of 15 000–30 000, which are generally regarded as the most effective and economical in service production. The biggest city in the area (Turku) produced the most expensive services. However, Swedish-speaking municipalities included in the research differ from other local administrations in that they are very expensive service producers, but the explanation, at least partly, is that all the municipalities included are situated in the archipelago with special cost-increasing characteristics.

In all the municipalities included in the research, the basic services were quite well organised and available for the inhabitants. Especially in the care of the elderly, the services were more individually organised and versatile. Thus the service structure in small municipalities takes the needs of the customers more into account. The basic services in rural areas compensate partly the need for special services, which seem to be more difficult to organise in these sparsely inhabited regions.

The small municipalities with an in-flow of population, especially on the outskirts of the regional centres, compete for inhabitants with the cities by providing actually better and higher quality services. These municipalities are quite well off and the local communities can be described as idylls with few social problems, a reasonable standard of living and good quality of life among the inhabitants. At the same time, small municipalities with a strong out-flow of population, and especially municipalities situated in the periphery, have encountered serious problems in or-

ganising services and are facing increasing psychosocial problems and even poverty among the inhabitants (cf. Heikkilä et al. 2001; see also Kainulainen et al. 2002).

Embracing the policy, which emphasises subsidies to the regional centres, in hope of the positive influence of the development spreading out all over the region, has increased the strain of rural municipalities. Depopulation is a very difficult problem to solve, and in this the development of local services might have a very limited role. It has been said (Voipio 2002, 2) that nothing else but the creation of new job opportunities and new possibilities of income could reverse the depopulation. Good extensive local services can slow down the development a little but the out-flow of population to regional centres and cities can't be stopped only by developing the local services.

Migration and changing social capital

Robert Putnam has contended (1995, 2000) that there is a general declining tendency of social capital in America and in the Western world as well. His arguments have caused vivid discussions both in USA and in Europe (see e.g. van Deth et al. 1999). Depending on how social capital is defined and how it is measured, there are results speaking for and against Putnam's findings. In Finland, studies done in this respect are few. Generally speaking, so far there is no evidence of declining social capital. For example, membership in societies, which is gen-

erally regarded as a measure of social capital, has not declined (Sisiäinen 2000). According also to Kaj Ilmonen (2002), during the 1990's the trust in institutions and the staff producing local welfare services has not decreased.

The link between migration and social capital has not been investigated very much. Last autumn one report (Virtanen 2003a) was published, where changes in social capital (or to be precise, values among movers) during the migration process were studied. According to Vesa Virtanen (2003b, 14) the values of people who are likely to move do not differ very much. In addition, the values among movers and the original population are very similar as well, even though there are some differences (see Virtanen 2003, 80–83). Consequently, according to Virtanen social capital stays and it seems that migration does not reduce or increase social capital locally.

However, in my thesis (Ovaska 2003) there was a remarkable difference in social capital between municipalities with outflow of population and municipalities with strong inflow. Social capital was measured as a sum variable consisting of the number of people in the social network, trust in people, confidence in systems, reciprocity and participation. The explanation for the different results may be how social capital is defined and measured.

Generally speaking, a robust inflow of population seems to lead to a cultural and social division of people at least in small municipalities. The new inhabitants socialize between themselves, or their so-

cial network depends quite often on kinship or friendship relations before their migration. Contacts with the original population are rare or the movers are a bit careful with them. This gap between the original population and the movers seems to be quite permanent or at least change very slowly. The social network among movers differed significantly from the network among the original population even after 20 years living in the municipality. In the background there are cultural differences concerning the city and the rural way of life, and the differences between the role structure in cities and in the country (see e.g. Frankenberg 1994, 16–21; cf. also Holmila 2000; Ovaska 2001, 198–200).

In fact, migration to the countryside has been regarded as a part of the urbanisation process, and it has been described with the concept of periurbanisation (see Väinölä 1997, 77–81; Kumpulainen 1993, 29; Vuori 1991, 90–91). Accordingly, the urbanisation process produces a new type of inhabitant who differs from the traditional population. In a way, the new inhabitants combine the good aspects of life in the country and city living. They get the clean and beautiful country surroundings but avoid the oppressive social control by keeping themselves outside of the local bonds and attaching their social network outside of their neighbourhood. However, violence, hectic pace, insecurity, crowds of people, crimes etc. relate only to the (working) time in the city, they are not any part of the idyll in the countryside (cf. Heikkilä et al. 2002). Wage earning seems to be the basis that cultural

homogeneity is built on, and which unifies the new inhabitants and city environments.

In my thesis I stick to Putnam's important distinction. According to Putnam (2000, 22) there are two dimensions to social capital: bridging or inclusive and bonding or exclusive social capital. The roots of the distinction can be found in Granovetter's theory about weak and strong ties (1973) and it can be regarded as one of the most elementary parts in social capital theory. Human beings need contact with others but they also need the backing or solidarity of their neighbourhood. In fact social capital can be understood as a "good" proportion of bridging (openness) and bonding (solidarity). Neither one of these should be too prominent. Bridging might lead to extreme individualism and bonding to a negative (or even perverse) social capital, where all the efforts of development from outside the community can be rejected.

According to the results in my thesis, municipalities differ from each other in bridging and bonding according to social embracement. The idea goes back to Durkheim. He analysed suicides according to how a person has adopted the collective consciousness and common values, and on the other hand how deeply he or she is anchored in the economic exchange. Durkheim's basic idea was that if these basic ways of embracement are not in balance, suicides increase. (Durkheim 1985; Töttö 1996b, 190–204.)

Being a member of and coping in a community is built accordingly on two ways of embracement, societal or communal. Communal em-

bracement (or bonding) is based on common values and, in a way, on the logic of gift (see Douglas 1999; Mauss 1999) while societal embracement (or bridging) has to do with money, social benefits, services or some other economic or cultural exchange. In communal embracement the community guarantees trust using the logic of gift: i.e. getting a gift leads to commitment to give a return gift. If the community is not committed to the logic of gift, it leads to shame and humiliation, which decrease the trust furthermore.

Social capital seems to be bound to the logic of gift. When a community "works well" members adopt forms of collective consciousness and the trust increases. Thus social capital produces a sort of independent coping, part of which is trust in possible future assistance. In my research, the inhabitants of Swedish-speaking municipalities were found to score higher on the measures of positive social capital (bridging) and lower on the measures of negative social capital ("amoral familism" or bonding) than the inhabitants of Finnish-speaking municipalities. However, Finnish-speaking municipalities differed from each other according to the extent of migration. Both high inward and high outward migration lowered social capital. Social capital appears to work so that when a community is stable and functioning effectively, trust between people increases and this in turn produces good coping and low reliance on state services. Social capital produces trust in support and confidence in the availability of services in the future. This is illustrated by the findings in the

Swedish municipalities in particular, where inhabitants say they get and give less help, but also that they need less help. The study found that internal migration leads to decreasing positive social capital (bridging) in areas into which people move, and increasing negative social capital ("amoral familism" or bonding) in the areas from which people move.

Conclusions and further research

The study described above had some limitations. The data (n=2852) was gathered from the tiniest municipalities (population under 2500) in Southwest Finland. Thus the results cannot be generalised to municipalities of all sizes in all parts of Finland. However, the study gave a good inkling concerning the consequences of the regional development policy adopted in the 1990's by the Finnish government. According to the outcomes of the adopted policy based on strong support of regional centres at the expense of support of municipalities, the development can lead to a decline in social capital or to a transition in the forms of social capital.

Consequently, the adopted regional policy can be challenged. The aim of the policy is that regional growth centres are to accelerate business and entrepreneurship, and through these create wealth in the region and welfare for the citizens, not only of the biggest centres but of the municipalities in the surrounding countryside as well. However, if social capital is declining as a result of

the strong in-flow of population, according to the general theory of social capital, outcomes of the policy might be in contradiction to its objective. Declining social capital might even counteract good administration, entrepreneurship, innovation and democracy.

In further studies, the objective should be the comparison of migration and social capital between different municipalities and areas in Finland as well as internationally. At the beginning of this year, a new research programme was launched by the Academy of Finland. The scientific challenge in the research programme on Social Capital and Networks of Trust (SoCa) is to try to explain and understand how and where social capital is created. A second challenge is to explore the impacts of social capital upon economic development, the capacity for change in the labour market as well as the implementation of political reform.

The aim of the multidisciplinary programme is to strengthen the theoretical and methodological foundations of research, to increase interaction among researchers and to promote international contacts in this field. The programme will be carried out during the years 2004–2007.

Social Capital and the Logic of Collective Action –programme in the Department of Social Policy at University of Turku was approved into the programme. The aim of the programme is to study how social (policy) institutions create different forms of social capital, establish and fortify intra-group solidarity / different forms of social capital and how this is related to the

building up of social policy and, more importantly, to the possibilities to reform the welfare state. The comparative study will be carried out at the regional (municipal) and country level.

The programme consists of six research projects including a study with the working title Migration and the Transition in the Forms of Social Capital. In this project the research subject is to study changes in social capital due to migration. The basic distinction will be made between bridging and bonding, and the issue studied will be whether there is any kind of transition between these two, and what kinds of consequences it seems to have on welfare service production and solidarity in different parts of Finland. Especially the connection between changes in social capital and the adoption of a new emphasis in regional development policy will be investigated. The analysis will be put in a larger context by comparing results between different European countries.

References

- Anttonen, Anneli & Sipilä, Jorma (2000): Suomalaista sosiaalipoliittikkaa. Vastapaino. Jyväskylä.
- Blomberg-Kroll, Helena (1999): Kosta vad det kosta vill? Attitydmönster och attitydförändringar hos befolkning och eliter beträffande välfärdsservicen i nedskärningarnas tid. Institutionen för socialpolitik. Åbo Akademi. Åbo.
- Douglas, Mary (1999): Pyyteettömiä lahjoja ei ole. Preface in Marcel Mauss: Lahja. Vaihdamman muodot ja periaatteet arkaaisissa yhteiskunnissa. Tutkijaliitto. Helsinki.
- Durkheim, Emile (1985): Itsemurha. Tammi. Helsinki.
- Frankenberg, Ronald (1994): Communities in Britain. Social life in Town and Country. New edition (Modern Revivals in Sociology Series) Ipswich Book Co. Ltd. Ipswich, Suffolk.
- Granovetter, Mark (1973): The Strength of Weak Ties. American Journal of Sociology Vol. 78/6, 1360–1379.
- Hanell, T., Aalbu, H. & Neubauer J. (2002): Regional Development in Nordic Countries 2002. Nordregio Report 2002:2.
- Harrinvirta, Markku Olavi (2000): Strategies of Public Sector Reform in OECD Countries. A Comparison. Suomen Tiedeseura. Helsinki.
- Heikkilä, Matti & Rintala, Taina & Airio, Ilpo & Kainulainen, Sakari (2002): Hyvinvointi ja tulevaisuus maalla ja kaupungissa. Stakes. Tutkimuksia. Helsinki.
- Heikkilä, Matti (1997): Kuinka perustella sosiaalipoliittisia supistuksia. Teoksessa Heikkilä, M. ja Uusitalo, H. (toim.) Leikkausten hinta. Tutkimuksia sosiaaliturvan leikkauksista ja niiden vaikutuksista 1990-luvun Suomessa. Stakes. Raportteja 208. Saarijärvi. 19–32.
- Helin, Heikki ja Oulasvirta, Lasse (2000): Kuntien talouden ja valtionosuusjärjestelmän kehitys 1990-luvulla. Teoksessa Loikkanen, Heikki, A. ja Saari, J. (toim.) Suomalaisen sosiaalipoliittikan alueellinen rakenne. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki.
- Holmila, Marja (2000): Social Bonds in Rural Life. Regulating the Dangerous. Stakes, Tutkimuksia 113.
- Imonen, Kaj (2002): Luottamus paikallisiin instituutioihin ja sosiaalisiin verkostoihin. In Ruuskanen, Petri (ed.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. PS-kustannus. Keuruu. 161–180.
- Julkunen, Raija (2001): Suunnanmuutos. 1990-luvun sosiaalipoliittinen reformi Suomessa. Vastapaino. Tampere.
- Kainulainen, Sakari & Rintala, T. & Heikkilä, M. (2001): Hyvinvoinnin alueellinen erilaistuminen 1990-luvun Suomessa. Stakes. tutkimuksia 114. Saarijärvi.
- Kumpulainen, Mikko (1993): Maallemuuttajat. Tutkimus Joensuusta ympäristökuntiin suuntautuvista muutoista. Joensuun yliopisto, Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Kulttuuri- ja suunnittelumaantieteen tutkimuksia. Joensuu.
- Lane, Jan-Erik (1993): The Public Sector: Concepts, Models and Approaches. Sage. London.
- Mauss, Marcel (1999): Lahja. Vaihdamman muodot ja periaatteet arkaaisissa yhteiskunnissa. Tutkijaliitto. Helsinki.
- Ovaska, Esko (2001): Saaristoon muutto elämänpolitiikkana ja sosiaaliset verkostot saaristokunnassa. Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia 1/2001. Turku
- Ovaska, Esko (2003): Ongelma, Idylli vai elämysyhteisö? Pienen kunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden ja sosiaalisen pääoman tarkastelua. Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia 7/2003. Turku.
- Parjanne, Risto (2002): Kuntia ei enää veroalennusten maksimiehdiksi. Artikkelit Turun Sanomissa 8.10.2002, 2.

- Putnam, Robert D. (with Leonardi, R. and Nanetti, R. Y.) (1993): *Making Democracy Work: Civil Traditions in Modern Italy*. Princeton University Press. New Jersey.
- Putnam, Ronald (2000): *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster. New York.
- Rönkkö, Pentti (2000): *Uusia näkökulmia kunnallisverotukseen. Teoksessa Kunnallisen itsehallinnon renessanssi*. Finnpublishers. Tampere.
- Siisiäinen, Martti (2000): *Järjestöllinen pääoma Suomessa*. In Ilmonen, Kaj. (ed.) *Sosiaalinen pääoma ja luottamus*. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä. 114–169.
- Sosiaalibarometri 1997–2002. Sosiaali- ja terveysturvan Keskusliitto. Helsinki.
- Tuori, Kaarlo (2001): *Lausunto Suomen kuntaliitolle koskien valtion ja kuntien vastuunjakoa sosiaalisten perusoikeuksien toteutumisessa*. Helsinki 5. 12. 2001. Saatavana [www –muodossa http://www.kuntaliitto.fi/lehdisto/liitteet/tuori-laus.rtf](http://www.kuntaliitto.fi/lehdisto/liitteet/tuori-laus.rtf). Viitattu 13.1.2002.
- Töttö, Pertti (1996 b): *Émile Durkheim – Kaikki on sosiaalista*. In Gronow, Jukka ja Noro, Arto & Töttö, Pertti: *Sosiologian klasisikot*. Gaudeamus. Tampere.
- van Deth, J. & Maraffi, M. & Newton, K. & Whiteley, K. (ed.) (1999): *Social Capital and European Democracy*. Routledge. London & New York.
- Virtanen Vesa (2003b): *Maassamuuttajat ovat arvoiltaan yhtä*. Tietoaika 6/2003. 13–14.
- Virtanen, Vesa (2003a): *Valta- ja vastavirtaan*. Sisäasianministeriön julkaisuja 14/2003. Helsinki.
- Voipio, Iikko B. (2002): *Hyvätään palvelut eivät estä väestökatoa maaseudulla*. Artikkelit Turun Sanomissa 20.9.2002, 2.
- Vuori, Anu (1991): *Maaseutumaisen muuttuminen periurbaniisaation seurauksena*. Esimerkkinä Clermont-sur-Berwinne, Belgia. Joensuun yliopisto, kulttuurij- ja suunnittelumaantiede. Tiedonantoja nro 21. Joensuu.
- Väinölä, Vaula (1997): *Periurbaani-alue – unohdetun tulevaisuus?* Teoksessa Hautamäki, Lauri ja Keski-Petäjä, Timo ja Seppälä, Kristiina (toim.) *Yhteiskuntaorientaationa*. Juhlakirja professori Seppo Siirilän 60-vuotispäiväksi. Tampere.

Siirtolaisuusinstituutin apurahojen saajat

Niilo ja Helen M. Alhon rahasto:

Attias, Miriam, ”Pohjois-Afrikasta Eurooppaan suuntaavan siirtolaisuuden syitä”. Tapaustutkimus laittomien siirtolaisten lähtöön vaikuttavista tekijöistä. 800 •.

Kajan, Essi, ”Finlandiakodin ruotsinsuomalaisten vanhustan näkemyksiä elämästä Ruotsissa”. 500 •.

Martikainen, Tuomas, ”I ETMU-PÄIVÄT – Etniset suhteet ja kansainvälinen liikkuvuus: tutkimuksen nykytila Suomessa”. Päivien järjestämiseen 29.–30.10.2004 Helsingissä. 500 •.

Niemelä, Juha, Amerikansuomalaisten muusiin tietokannan laajentaminen yhteensopivaksi palvelemaan myös Siirtolaisuus-instituutin arkiston tarpeita. 400 •.

Niemi, Saija-Elisa, ”Sudanilaiset maahanmuuttajat Suomessa”. Tutkimuksessa tarkastellaan maahanmuuttajien integroitumista /eriytymistä suomalaisen yhteiskuntaan liittyen; yksilö-, ryhmä- ja paikallidentiteettien muodostumista sekä eri alueiden kulttuurien vaikutusta siirtolaisiin. 500 •.

Nurmi, Rea, ”Muuttolintu” -taidenäyttelyn toteuttamiseen syksyllä 2004 Siirtolaisuus-instituutissa. 600 •.

Tchvjurova, Oxana, ”Socially-psychological adaptation of Russian-Speaking Teenagers in Finland”. 500 •.

Viertola-Cavallari, Ritva, Monikulttuurisia avioliittoja käsittelevä, yleisluontoinen opas monikulttuurisen parisuhteen solmiville tai jo solmineille. 700 •.

Vilkama, Katja, ”Maahanmuuttajien asuminen alueellinen keskittyminen Helsingissä”. 500 •.

Kaarle Hjalmar Lehtisen rahasto:

Evans, Nicholas J., Reaaliaikaisen atk-tiedoston luominen vuosina 1890, 1900, 1910, 1920, 1923, 1930, 1940, 1950 ja 1960 Glasgowista ja Greenockista lähteistä suomalaisista. 1000 •.

Hannu, Jouko, Perusselvityksen tekeminen Hämeenkyrön kunnan pohjoisosien siirtolaisuudesta Amerikkaan 1900-luvun alussa ja erityisesti, miksi suuri osa siitä

näyttää suuntautuneen Michiganin Newberryyn. 400 •.

Heinilä, Hannu, Amerikansuomalaista osuustoimintaa kuvaavan kiertonäyttelyn toteuttaminen. 700 •.

Leinonen, Johanna, ”Identiteetit monikulttuurisissa perheissä: Yhdysvalloissa monikulttuurisen avioliiton solmineiden suomalaisten siirtolaisnaisten suomalainen identiteetti (1960–2000)”. 700 •.

Maki, David, ”Geophysical data collection at two rural Finnish-American archaeological sites located in northern Wisconsin”. 700 •.

Roinila, Mika (co-investigators Jouni Korki-asaari & Timothy Laitila-Vincent), ”Finnish-Americans Today”. 1000 •.

Tuominen, Sanna, Suomalaisten siirtolaisnaisten elämä Amerikassa. Miten amerikansuomalainen kirjailija Helmi Mattson näki työväenluokan siirtolaisnaisten sijoittuvan yhteiskuntaan, työelämään ja perheeseen. 500 •.

Maahanmuuttajien asuminen – lähiö- uudistuksen uusin haaste

Jukka Paaso ja Karoliina Kokko

Tiivistelmä

Maahanmuuttajien asumiskysymykset ovat tärkeä osa lähiöproblematiikkaa ja maahanmuuttajien yhteiskuntaan kotouttamista. Turun kaupungissa on toiminut maahanmuuttajien asumisasiota selvittävä työryhmä, joka on miettinyt maahanmuuttajien lähiöasumiseen liittyviä ongelmia ja parannusehdotuksia. Selvitysten yhteydessä tehdyissä maahanmuuttaja-haastatteluissa nousee esiin suurperheiden kerrostaloasumiseen liittyvät ongelmat, segregoituminen, sosiaalisen elämän heikkous,

Arkkitehti Jukka Paaso on Turun kaupungin yleissuunnitteluarkkitehti. FM Karoliina Kokko on erikoistyövoimaneuvoja/Eures-assistentti, Turun työvoimatoimiston kansainvälisten palvelujen osastolla. Artikkelin pohjautuu Jukka Paason ja Karoliina Kokon ”Maahanmuuttajien asuminen Turussa” -selvitykseen (Turku 2004), joka on tehty Turun kaupungin asettaman asumistyöryhmän selvitystyön yhteydessä, sekä Jukka Paason asumisen ja asuntoarkkitehtuurin problematiikkaa kuvaavaan monisteeseen ”Monikulttuurisuus ja asumisen muutos” (Turku 2004). Monisteet ovat julkaisemattomia.

asumiskulttuurien poikkeavuudet ja ainoastaan maahanmuuttajien asuttamien kerrostalojen moniongelmaisuus. Selvitys osoittaa monikulttuurisuusnäkökulman tärkeyden lähiöuudistuksessa. Monikulttuurisen asumisen ja maahanmuuttajien asumisen kehittäminen on koko yhteiskunnan hyödyn mukaista. Kunnat tarvitsevat kuitenkin taloudellista ja tiedollista tukea lähiöuudistuksessa ja siihen liittyvässä maahanmuuttajien asumisasioiden järjestelyssä.

Tutkimuksen tausta ja aineisto

Turun kaupungissa asetettiin kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisen konkretisointia varten neljä työryhmää elokuussa vuonna 2002. Yksi työryhmistä oli asumistyöryhmä, joka tutki maahanmuuttajien asumista. Maahanmuuttajien asunnoissa vallitsevien olosuhteiden selvittämiseksi haasteltiin muutamissa kerrostaloasunnoissa asuvia maahanmuuttajaperheitä sekä hankittiin maahanmuuttajia koskevia paikkatietoja.

Maahanmuuttajien asumista koskevassa selvityksessä haasteltiin kuutta maahanmuuttajataustaista perhettä, jotka asuvat

kahdessa Turun eri lähiössä. Haastatteluilla selvitettiin, minkälaisia mielipiteitä maahanmuuttajilla on omista asumisolostaan Turussa. Maahanmuuttajilta etsittiin vastausta erityisesti kysymykseen, pystyvätkö he elämään suomalaisessa kerrostaloasunnossa oman kulttuurinsa mukaisesti ja minkälaisia ristiriitatilanteita heillä on suomalaisissa asunnoissa syntynyt. Tämän lisäksi kysyttiin maahanmuuttajien mielipiteitä heidän omasta asuinalueestaan, asuinrakennuksesta ja pihasta. Kysymykset koskivat myös haastateltavien omaa asuntoa, eri tilojen käyttöä, asuintalon sosiaalista ilmapiiriä, vierailukulttuuria sekä mahdollisia asuinrakennuksessa tai lähiöpiirissä tapahtuneita konflikteja tai häiriöitä.

Haastateltujen perheet vaihtelevat yksinhuoltajaperheestä kahdentoista hengen suurperheeseen. Haastatellut henkilöt ovat kotoisin Vietnamista, Irakista, ja Iranista sekä Somaliasta. He edustavat kolmea eri uskontokuntaa, islaminuskoisia, buddhalaisia sekä kristittyjä. Yksi haastattelu tehtiin haastateltavan työpaikalla. Muut haastattelut tehtiin haastateltavien kotona.

Suomessa maahanmuuttajasuuntoja ja monikulttuurista asu-

mista on tutkittu hyvin niukasti. Turun maahanmuuttajien asumista koskevat haastattelut raottavat ovea tähän uuteen aihepiiriin. Haastatellut perheet toimivat esimerkkitapauksina maahanmuuttajien asumiskysymysten selvittämisessä. Niiden tarkoituksena on tuoda esiin ongelmia, joita maahanmuuttajien asumiseen voi liittyä. Artikkelissa keskitytään aluksi maahanmuuttajien asumisen konkretiaan haastateltujen perheiden omien mielipiteiden kautta. Haastattelujen keskeisemmät tulokset kuvaavat erittäin käytännönläheisesti sitä, miten maahanmuuttajat itse kokevat asumisensa Suomessa, ja minkälaisia mielipiteitä ja ongelmia heillä on suomalaisissa asuintaloissa ja asuinalueilla. Haastattelutulosten jälkeen artikkelissa pohditaan, minkälaisia joihtopäätöksiä tuloksista voi mahdollisesti vetää, ja minkälaisia tulevaisuuden näkymiä monikulttuurisella asumisella on Suomessa.

Suurperheen ongelmat kerrostaloasunnossa

Maahanmuuttajien asumisessa suuri perhekoko aiheuttaa monenlaisia asumisen käytännön ongelmia, joista useat liittyvät ahtauteen. Hyvänä esimerkkinä suurperheen kerrostaloasumisesta ovat kaksi selvityksessä haastateltua kymmenhenkistä perhettä, jotka asuvat kolmen makuuhuoneen, olohuoneen ja keittiön kokoisessa asunnossa. Perheillä on runsaasti tilaongelmia, joista eräs merkittävä on säilytystilojen pienuus. Jääkaappiin ja pakastimeen eivät mahdu kymmenhenkisen perheen ruuat. Lasten huoneissa ei ole tilaa kir-

joihtuspöydille, koska sängyt vievät kaiken tilan. Keittiöön ei mahdu sen kokoista pöytää, että koko perhe voisi syödä yhtäaikaan vieraista puhumattakaan. Joku perheenjäsenistä joutuu nukkumaan olohuoneessa, mikä puolestaan rajoittaa muun perheen ajanviettoa siellä. Aamulla pesutoimet vievät aikaa kymmenen hengen turvautuessa yhteen suihkuun ja vessaan. Kerrostalojen asuinpinta-alat ovat yksinkertaisesti riittämättömiä suurperheiden tarpeita varten, sillä suomalaisia kerrostaloasuntoja ei olle alun perin rakennettu suuria perheitä silmälläpitäen. Suomessa perhekoot ovat huomattavasti pienempiä kuin monissa muissa kulttuureissa.

Maahanmuuttajat käyttävät tilanpuutteen vuoksi parveketta tavavaravarastona, jonne kerätään kaikki, mikä ei asuntoon mahdu, kuten esimerkiksi ruokaa tai pakastin. Parvekkeella pidetään myös polkupyöriä, ja maahanmuuttajaperheillä siellä on lähes poikkeuksetta lautasantenni, joka on tarpeen kotimaan televisiolähetysten seuraamiseksi. Erityisesti perheen vanhemmille, jotka ovat viettäneet suurimman osan elämästään lähtömaassa, kotimaan tapahtumien seuranta on tärkeää. Monet sukulaiset ja perheenjäsenetkin saattavat asua edelleen siellä.

Iranista kotoisin oleva kurdimies kertoo, miten hänen kulttuurissaan on tapana, että samassa taloudessa asuu useampi sukupolvi. Esimerkiksi perheen pojan mentyä naimisiin hän jää usein asumaan vaimonsa kanssa omien vanhempiensa kotiin. Tyttäret eivät kuitenkaan jää naimisiin mentyään vanhempiensa luo asumaan, vaan he muuttavat sulhasen perheen

luo. Irakilaisessa kulttuurissa ja monissa muissa Lähi-idän maissa naisilla ei ole myöskään tapana asua yksin. Naiset muuttavat pois vanhempiensa luota vain naimisiin mentyään. Suomessa yleinen nuoren itsenäistyminen ja kotoa poismuuttaminen omaan asuntoon ei ole sopivaa irakilaisessa kulttuurissa, kertoo vanhempiensa luona asuva 20-vuotias irakilaistyttö.

Asumismuotona kerrostaloasuminen

Kerrostaloasuminen on monille maahanmuuttajille täysin uusi asumismuoto erityisesti, jos he ovat kotoisin maaseudulta. Esimerkiksi somalialaisen informantin mukaan hänen kotimaassaan ei juurikaan ole kerrostaloja, vaan ihmiset asuvat tyypillisesti maan tasalla. Suomessa maahanmuuttajat asuvat siis usein ensimmäistä kertaa kerrostalossa. Asukkailla ei ole kerrostaloasunnossa suoraa yhteyttä maahan, ja tähän kaikki maahanmuuttajat eivät ole tottuneet. Kotimaassa maan tasalla asuminen on mahdollistanut yleensä esimerkiksi vihannesten viljelyn omalla pihalla, mitä mahdollisuutta erityisesti maahanmuuttajanaiset kertovat kaipaavansa Suomessa.

Jotkut maahanmuuttajat kokevat myös, että heidän asumistasonsa on laskenut Suomeen muuttettaessa. Eräs nyt eläkkeellä oleva maahanmuuttaja oli kotimaassaan ollut korkeassa valtion virassa ja oli asunut perheensä kanssa isossa, monihuoneisessa talossa puutarhoineen. Suomeen tullessaan haastateltava on kokenut yhteiskunnallisen ja taloudellisen asemansa sekä asumistasonsa laske-

neen huimasti. Tämänkaltainen yhteiskunnallisen statuksen ja asumistilanteen muutos saattaa olla henkisesti kova pala monelle maahanmuuttajalle.

Asuntojen sisätilat ja oman uskonnon harjoittaminen

Asuntoon liittyviä ongelmia kysyttäessä esiin nousevat tuuletukseen liittyvät ongelmat. Haastateltavat haluaisivat tuulettaa asuntoa kunnolla ruuanlaiton jälkeen. He joko toivovat voivansa avata ikkunat kunnolla tai voivansa itse vaikuttaa siihen, milloin koneellinen ilmastointi talossa toimii. Eräs haastateltava kertoi, että hänellä ei ole liesikupua, ja Suomessa ikkunoiden kokonaan avaaminen ei ole helppoa. Hän kyllä ymmärtää, että ilmastoseikat vaikuttavat suuresti rakentamiseen. Hänen kotimaassaan ilmasto on paljon lämpimämpi ja asuntojen ikkunat on tehty helposti avattaviksi. Tuulettamiskysymykseen voi vaikuttaa myös erilainen ruokakulttuuri. Jos esimerkiksi ruuan paistaminen ja runsaan öljyn käyttö on yleistä, se tuo paljon käryä asuntoon, joka kaipaavaa tehokkaampaa tuulettamista.

Jotkut maahanmuuttajat kokevat wc:n ja suihkun sijoittamisen samaan huoneeseen tai aivan lähellekin puhtausnormien vastaiseksi. He eivät ole tottuneet siihen, että samassa tilassa, jossa käytään wc:ssä, hoidetaan myös peseytyminen. Suomessa kerrostaloasuntojen wc ja pesutilat on yleensä sijoitettu mahdollisimman tiiviisti neliöiden säästämiseksi. Tämän kaltaista tilojen yhdistelmää pidetään epähygieenisenä. Joi-

denkin maahanmuuttajien mielestä näiden toimintojen tilat pitäisi sijaita eri huoneissa ja ainakin etäämpänä toisistaan.

Olohuone tuntuu olevan tärkeä huone maahanmuuttajien asunnoissa, koska sinne ripustetaan kaikki merkittävät kuvat ja esineet. Joku maahanmuuttaja toivoo, että olohuoneessa olisi ovi, jotta siitä ei näkyisi suoraan eteiseen. Muilla paitsi vietnamilaisella haastateltavalla, oli olohuoneen seinät koristeltu kotimaasta tuoduilla tauluilla sekä sukulaisten valokuvilla. Useasti esillä olivat perheen äidin ja isän vanhempien kuvat sekä perheen kaikkien lasten kuvat. Erään haastateltavan kotona oli niinkään kuva eräästä Irakin menneestä presidentistä, joka oli ollut perheen isälle mieluisa päämies. Haastatelluilla islaminuskoisilla maahanmuuttajilla oli seinällä uskonnollinen taulu, jossa oli tekstiä Koraanista sekä esimerkiksi kuva Mekasta, islaminuskoisten pyhiinvaelluspaikasta. Seinällä saattoi olla myös kotimaan lippu, ja muilla kuin islaminuskoisilla, heidän uskontoaan kuvastava tunnus. Haastatellulla buddhalaisella perheellä oli olohuoneessa alttari, jossa oli pieni Buddhan patsas, pyhimysten kuvia sekä suitsukkeita. Vietnamilaisen haastateltavan mukaan alttari sijoitetaan olohuoneeseen ylös seinälle, eikä sitä saa missään nimessä sijoittaa makuuhuoneeseen. Kotona voidaan rukoilla alttarin ääressä. Turussa ei ole tällä hetkellä yhtään buddhalais-temppeliä, mutta sellaisen rakentaminen on suunnitteilla. Vietnamista kotoisin oleva buddhalainen nainen kertoo käyneensä kotimaassaan muutaman kerran kuu-kaudessa temppelissä ja olisi iloi-

nen, jos Turussakin olisi mahdollisuus tähän.

Islaminuskoiset haastateltavat kertovat harjoittavansa uskontoaan kotona rukoilemalla ja viettämällä esimerkiksi *ramadania*. Heistä kukaan muu kuin somalialainen haastateltava ei kertonut nimenomaan kaipaavansa moskeijan rakentamista Turkuun. Somalialainen haastateltu pitää ongelmana sitä, että hänellä ei ole lähellä mitään paikkaa, jonne hän voisi mennä rukoilemaan. Somalialainen kertoi myös, että vanhemmille on tärkeää voida kasvattaa lapsensa islamilaiseen uskoon muun muassa viemällä lapsi Koraanikouluun, jossa luetaan Koraania. Haastateltava toivoo, että jossain hänen lähellään sijaitaisi tiloja, joissa voitaisiin pitää Koraanikoulua lapsille.

Sosiaalinen elämä

Maahanmuuttajilla ei ole juurikaan kanssakäymistä suomalaisten naapureidensa kanssa. He kertovat osallistuvansa taloyhtiönsä pihatalkoisiin, joissa he saattavat vaihtaa muutaman sanan suomalaisten naapureidensa kanssa, mutta pääasiassa kanssakäyminen rajoittuu ainoastaan tervehtimiseen. Kotimaassaan maahanmuuttajat ovat tottuneet erilaiseen naapuruustointintaan. Kurdikulttuurille on erään perheen isän mukaan tyyppillistä runsas kanssakäyminen naapureiden ja sukulaisten kanssa. Hän sanoo, että naapureita kohdellaan kuin sukulaisia. Isä kaipaava Suomessa aktiivista yhteistä toimintaa naapureiden ja sukulaisten kanssa. Hän kertoo kokoontuvansa joskus iltaisin talon muiden kurdi- miesten kanssa, mutta se ei tunnu olevan aivan samanlaista kuin ko-

timaassa. Isä sanoo, että he ovat menettäneet kulttuurilleen tärkeän tavan olla tekemisissä naapureiden kanssa ja hoitaa asioita yhdessä. Eräs Irakista kotoisin oleva haastateltava kertoo olevansa pettynyt myös siihen, että suomalaiset naapurit eivät tule heille kylään. Eräällä selvityksessä mukana olleella perheellä käy kylässä suomalaisia tuttavuuksia, mutta he eivät ole perheen naapureita. Muutama haastateltu toivoo, että taloyhtiössä olisi yhteistila, jossa saman talon asukkaat voisivat kokoontua ja pitää esimerkiksi kokouksia talon säännöistä ja muista yhteisistä asioista.

Haastatellut maahanmuuttajat ovat selkeästi enemmän tekemisissä omien maanmiestensä kanssa kuin suomalaisten kanssa. Heidän omalle kulttuurilleen on tyypillistä, että vierailuja ei tarvitse sopia etukäteen. Irakilaiset ja iranilaiset kertovat, että riittää, kun soittaa ja tarkistaa, että perhe, jonka luo ollaan menossa on kotona. Somalialainen haastateltava kertoo, ettei soittaminenkaan ole tarpeen. Tavoista ja kulttuurista riippuen vieraiden kanssa esimerkiksi keskustellaan ja juodaan teetä, kuunnellaan musiikkia tai katsotaan televisiota.

Naapureiden kanssa on syntynyt myös erimielisyyksiä, joillakin enemmän kuin toisilla. Erimielisyyksiä on syntynyt toisen osapuolen mukaan vääristä syytöksistä, esimerkiksi tupakan savun kulkeutumisesta naapurin kotiin tai liiasta metelistä. Toisenlaiseen ruokakulttuuriin kuuluvat voimakkaat ruuan tuoksut koetaan epämiellyttävänä ja ne häiritsevät joitain haastateltavia. Suurempia ongelmia naapureiden kanssa esiintyy niillä maahanmuuttajilla, jotka

asuvat ainoastaan maahanmuuttajien asuttamissa kerrostaloissa. Näihin ongelmiin palataan kappaleessa asuinalueet ja maahanmuuttajakeskittymät.

Asuintalojen piha-alueet

Piha-alueita käyttävät maahanmuuttajista pääasiassa vain lapset. Piha-alueisiin oltiin tyytymättömiä silloin, kun talojen piha-alueilta puuttuivat lasten leikkipaikat, penkkejä tai grillauspaikka, ja eräältä suurelta parkkipaikka-alueelta puuttui valaistus. Kun turkulaiset maahanmuuttajaperheet haluavat viettää yhdessä aikaa ulkona, he kertovat käyvänsä kesäisin Ruissalon hiekkarannalla uimassa ja grillaamassa. Kupittaan puisto on myös kesäisin suosittu oleskelupaikka, kun maahanmuuttajat haluavat mennä esimerkiksi piknikille.

Asuinalueet ja maahanmuuttajakeskittymät

Maahanmuuttajat ovat haastatelluissa tyytyväisiä asuinalueidensa palveluihin ja liikenneyhteyksiin, mutta puistoja ja viheralueita toivotaan lisää. Eräs haastateltava toivoo myös enemmän portteja tuomaan turvallisuutta. Useat haastateltavat pitävät kuitenkin huonona sitä, että samoille asuinalueeseen on keskittynyt paljon maahanmuuttajia. Haastateltavat viittaavat Turun itäiseen alueelle, jossa suuri osa Turun maahanmuuttajista asuu. Maahanmuuttajan on helpompi saada asunto Itä-Turusta kuin monilta muilta kaupungin alueilta ja siellä asuntojen vuokrataso on myös edullisempi. Maahanmuuttajien on vaikea saa-

da asuntoa yksityisiltä markkinoilta, joten suurin osa heistä asuu kaupungin vuokrataloissa, jotka sijaitsevat paljolti samoilla alueilla. Varsinkin, jos maahanmuuttaja on työtön, hänen on melko mahdotonta saada asuntoa muualta kuin kaupungin vuokrataloista. Ainoa mahdollisuus maahanmuuttajalle saada asunto sieltä, mistä hän itse haluaa, saattaa olla asunnon ostaminen vuokraamiseen sijaan.

Kaikki maahanmuuttajat eivät kuitenkaan vastusta asumista maahanmuuttajakeskittymissä. Jotkut haluavat varta vasten muuttaa alueelle, jossa asuu muita oman maan kansalaisia, erityisesti, jos he ovat uusia kaupungissa. Oman etnisen ryhmän tuella on suuri merkitys uuteen kulttuuriin muuttaneen maahanmuuttajan hyvinvoinnille, ja jotkut heistä haluavat asua oman kulttuurinsa edustajien lähellä. Varsinkin vanhemmille maahanmuuttajille, jotka eivät ole oppineet suomen kieltä, on tärkeää asua lähellä maanmiehiään, joilta he saavat apua asioiden hoidossa.

Toisten haastateltujen maahanmuuttajien mukaan tämän kaltainen maahanmuuttajien kasautuminen ja eristäminen samalle asuinalueelle on kuitenkin väärä lähestymistapa monikulttuurisen asumisen edistämiseksi. Tämä politiikka lisää maahanmuuttajien eristäytymistä yhteiskunnasta ja vähentää kotoutumista, joka on kuitenkin maan maahanmuuttajapolitiikan virallinen tavoite. Asumisjärjestelyillä on suuri rooli ulkomailta Suomeen muuttaneiden ihmisten integroitumisessa yhteiskuntaamme. Jos maahanmuuttajat asuisivat lähempänä suomalaisia, he sopeutuisivat paremmin yhteiskuntaamme. Tämänkaltaisessa ei-segregoi-

tuneessa asumisessa tapahtuisi molemmin puolista oppimista niin suomalaisten kuin maahanmuuttajienkin osalta.

Räikein esimerkki maahanmuuttajien kumuloitumisesta samalle alueelle, ovat kerrostalot, joissa asuu lähes ainoastaan maahanmuuttajia. Itä-Turussa on muutamia tämän kaltaisia yksityisomistuksessa olevia kerrostaloja. Näissä taloissa esiintyy erittäin paljon ongelmia niissä asuvien maahanmuuttajien mukaan. Suurimmat ongelmat ovat rauhattomuus, epäsiisteys, turvattomuus ja ilkivalta. Useat talon asukkaat eivät tunnu noudattavan yleisiä sääntöjä, ja niitä noudattavat ja rauhallisemmasta elämästä pitävät ihmiset kärsivät naapureidensa toimista. Talojen ylläpito ei myöskään toimi. Esimerkiksi eräs hissi on ollut kauan rikki, mutta sitä ei ole korjattu. Asunnot ovat myös sisältä huonossa kunnossa, mutta remonttia ei ole tehty. Yhteisiä tiloja, kuten pyörävarastoa ja kylmähuoneita, ei voi käyttää, koska niistä on varastettu useasti polkupyöriä ja ruokaa. Myös pyykkejä on hävinnyt ulkoa pyykkinaruilta.

Maahanmuuttajien asuttamien talojen piha-alueita pidetään niin ikään turvattomina. Kaikki vanhemmat eivät uskalla päästää lapsiaan pihalle leikkimään ilman valvontaa, koska siellä tapahtuu paljon riitoja ja tappeluita lasten ja nuorten kesken. Kun asukkaina on monilapsisia suurperheitä, on myös lasten määrä pihalla valtaisa. Pihoja ei ole suunniteltu kymmenien tai jopa yli sadan lapsen leikkipaikoiksi. Lasten ja nuorten kesken syntyy riitoja, kun pihatilaa ei riitä kaikille ulkoharrastuksille. Eräs haastateltava kuvasi tämän

kaltaista asuintaloon sanoilla ”villi länsi”.

Useat näissä taloissa asuvat maahanmuuttajat ovat etsineet pitkään uutta asuntoa, mutta eivät ole löytäneet. Monet ovat olleet esimerkiksi Turun kaupungin TVT:n asuntojonossa jo vuosia. TVT:n asunnot ovat Turun kaupungin kokonaan omistamia kiinteistöyhtiöitä. Jos TVT katsoo perheen nykyisen asunnon olevan sopivan kokoinen perheelle, eivät talon rauhattomuus ja siellä tapahtuva ilkivalta riitä syyksi uuden vuokra-asunnon saamiseen.

Monikulttuurisuus ja asuinalueiden uudistaminen

Suomessa asuu vähän yli satuhattua ulkomaiden kansalaista. Heidän määränsä on lisääntymässä. Huomattava osa maahanmuuttajista asuu kerrostalolähiöissä. Jos maahanmuuttajia otetaan vastaan, heistä on myös pidettävä huoli. Suomen kykyä vastaanottaa pakolaisia ja maahanmuuttajia testataan myös siinä, panostetaanko kylliksi maahanmuuttajien kotouttamiseen asuinalueille. Jotta maahanmuuttajat voisivat viihtyä ja kasvaa täällä ihmisinä, heidän tulee saada toteuttaa itseään myös asumisen yhteydessä. Myös heille kuuluu oikeus osallistua asuinalueensa kehittämistyöhön. Maahanmuuttajiasumisen kotouttamispolitiikkaa tulee harjoittaa siten, että tarkastelun kohteena on koko asuinalue (fyysisenä, sosiaalisena ja kulttuurisena kokonaisuutena). Olisi virhe rajoittaa tarkastelu pelkkään asuntoon, esimerkiksi isojen maahanmuuttaja-asuntojen hankkimiseen. Lähiöiden kehittämisen laimin-

lyönti kostautuisi myöhemmin monin eri tavoin.

Maahanmuuttajiasumisen arkea on tutkittu Suomessa liian vähän. Seikkaperäisemmät tilastot maahanmuuttajien asumisolosta ja -ahtaudesta, sijoittumisesta kaupunkialueille, sekä tarkemmat tiedot asumisen arjesta suomalaisissa asunnoissa ja lähiöissä puuttuvat. Myös mukavuuksilla varustetun vitivalkoisen funkkisasunnon sisällä voivat vallita slummimaiset olosuhteet. Suunnittelijoiden mielenkiinto asuntoarkkitehtuurin kehittämistä kohtaan on ollut viime vuosikymmeninä laimeaa. Asukososallistumiseen perustuva lähiöuudistus koetaan suunnittelijapiireissä usein vastenmieliseksi. Muiden kulttuurien asumista ei tunneta usein lainkaan.

Maahanmuuttajat muutakin kuin työvoimaa

Kun ihmistä kohdellaan inhimillisesti ja ihmisarvon mukaisesti, hänet nähdään ja hänet hyväksytään hänen oman ihmis- ja maailmankuvansa sekä kulttuuritaustansa pohjalta. Siksi on väärin tarkastella maahanmuuttajia esimerkiksi pelkästään uutena työvoimana ja kansallisen kilpailukyvyn kohottamisen välineenä (työvoimavarastona, huippuosaajina, halpatyön tekijöinä).

Maahanmuuttajien asumistarkastelun yhteydessä tulee erityisen selväksi se, että maahanmuuttajissa on kyse muustakin kuin vain työvoimasta. He eivät ole myöskään pelkkiä ”asukkaita”. Heidän omassa olemisessaan ja arjessaan on kyse toisenlaisesta inhimillisen elämän kokonaisuudes-

ta kuin mihin olemme suomalaisina tottuneet. Kolmannen maailman valtiot toimivat siirtomaaherruuden aikana modernin länsimaisen asuntoarkkitehtuurin koekenttinä. Nuo kokeet päättyivät usein draaattisin seurauksin. Osaammeko me kohdella paremmin omille asuinalueillemme sijoittuneita maahanmuuttajia?

Suomalainen kerrostaloasunto on toteutettu länsimaisen kulttuurin ja siihen kytkeytyvän asumismuodon pohjalta. Länsimainen ”asumiskone” ei sovellu joka kohdin toisenlaisille kulttuureille tyyppilliseen asumiseen. Pitäisikö maahanmuuttajien luopua oman kulttuurin mukaisesta asumismuodosta päästäkseen osallistumaan suomalaisen asuinalueen sosiaaliseen kanssakäymiseen? Onko suomalaisen asuntopolitiikan tavoitteena sopeuttaa maahanmuuttajat joka suhteessa suomalaiseen asumismuotoon ja asuntoon? Onko sopeuttamisasenne maahanmuuttajien syrjintää? Luonnonympäristön monimuotoisuuden puolustamista pidetään itsestäänselvyysnä. Koska myös ihminen on osa luontoa, eikö ole yhtä tärkeää pyrkiä säilyttämään myös kulttuurien monimuotoisuus? Sekin on pyrkimystä kestävään kehitykseen.

Aiemman assimilaatioon ja integraatioon pyrkivän maahanmuuttopolitiikan rinnalle on tullut niin sanottu monikulttuurisuuspolitiikka. Siitä on kaksi eri muotoa. Toinen niistä tähtää jonkinasteisen autonomian myöntämiseen maahanmuuttajille. Toinen niistä puoltaa erioikeuksia (vapautuksia, lisäoikeuksia), joiden avulla kulttuurin jatkuvuus voidaan taata. Monikulttuurisuuspolitiikka tukee näkemystä, joka haluaa säilyttää

myös omaa asumiskulttuuria ja -identiteettiä. Suomen perustuslain 19 §:n mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä. Kulttuurieroista voi aiheutua suuria vaikeuksia myös esimerkiksi suomalaisessa kerrostaloasunnossa asumisessa.

Vuoden 2004 alussa tuli voimaan yhdenvertaisuuslaki. Syrjintää koskeva näyttökynnys on lain myötä laskemassa. Jos esimerkiksi liikuntavammaisen vaatii työnantajaansa rakennuttamaan hänen työpisteeseensä hissien, vaatimusta voidaan pitää kohtuuttomana. Mutta jos kunnan vuokra-asunnossa asuva islaminuskoinen maahanmuuttaja vaatii omaan asumiskulttuuriinsa ja uskonnollisiin syihin vedoten rakentamaan kevyen väliseinälevyn suihkutilan ja wc-pytyn väliin, voidaan vaatimusta pitää kohtuullisena? Kuuluisiko hänelle oikeus valita peruskorjauksen yhteydessä asuinhuoneiden tapetit väreineen (nyt ne tapetoidaan lähes poikkeuksetta vaaleina, mieluiten valkoisina)?

Asunnon muutostöihin myönnetään nykyisin korvausta vaikeavammaisille ihmisille, joiden liikkuminen ja omatoimisuus on vamman tai sairauden vuoksi erityisen vaikeaa. Muutostyö voi koskea esimerkiksi keittiön uudistamista, kylpyammeen tai kynnyksen poistamista. Voisiko myös erityinen asumiskulttuuri olla johonkin rajaan saakka tuen peruste? Kulloisessakin yhteiskunnallisessa tilanteessa joudutaan arvioimaan uudetaan palveluyhteiskunnan arvot ja toimintatavat. Arvioimisen taustalla ovat muuttuneet yleiset arvot, asenteet ja käsitykset sekä muut-

tunut väestörakenne. Maahanmuuttajakysymyksen liittyy tähän kokonaisuuteen.

Asuinympäristö

Asuminen ei rajoitu pelkkään asuntoon. Asumiseen vaikuttaa myös asunnon lähipiiri ja koko asuinympäristö. Asuinympäristö on jokapäiväisten toimintojen ja keskinäisen kanssakäymisen tapahtumapaikka. Se on samalla fyysinen, kulttuurinen, sosiaalinen ja psyykinen miljö.

Hyvä asuinympäristö on terveellinen, turvallinen, viihtyisä ja toimiva. Se edesauttaa ihmisenä kasvamista ja täydellistymistä sekä oman elämän hallitsemista. Hyvä asuinympäristö tuottaa hyvää elämää. Huonon asuinympäristön merkkejä ovat puolestaan epäterveellisyys, turvattomuus, epäviihtyisyys ja toimimattomuus. Huonossa asuinympäristössä vallitsee jatkuva pelko, epävarmuus ja levottomuus. Huono asuinympäristö tuottaa huonoa elämää.

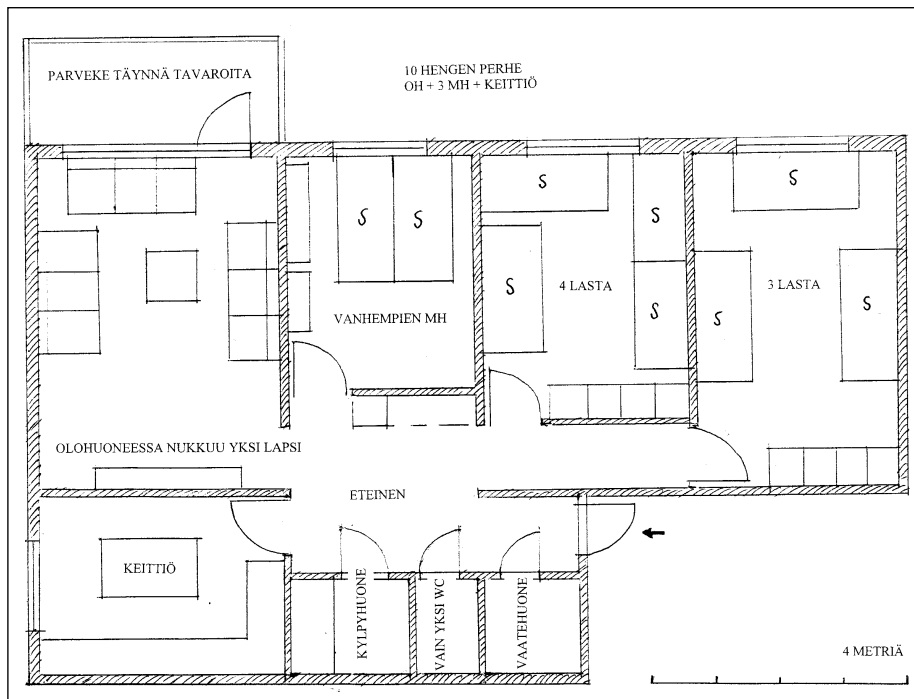
Onnistuneella tavalla uudistettu asuinalue (kuten lähiö) sisältää moniarvoisesti uudistuneen sosiaalisen ja kulttuurisen yhteisön. Uudistamatta jätetty lähiö on uhka myös mielenterveydelle. Lähiöuudistuksessa ei ole kyse pelkästään viihtymistason kohottamisesta. Hiljattain julkaistu tutkimus ”Melukylä vai mansikkapaikka? Asukkaiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä asuinalueiden terveydellisyydestä” valaisee asuinalueen ympäristöpsykologista näkökulmaa.

Lähiö ja lähiöuudistus

1900-luvun alussa tehtyjen asuimisselvitysten mukaan työväen

asunto-olot olivat tuolloin maassamme erittäin kurjat. Pahin asumistilanne oli vilusti syntyneissä puutaloesikaupungeissa. Suomen asuntopoliittikka käynnistyi vasta 1910-luvulla. Suomen ensimmäinen asuntokongressi järjestettiin vuonna 1917. Arava-järjestelmä perustettiin 1949. Toista maailmansotaa seurasi Suomen kaupungistuminen ja asuin ympäristön teollinen massatuotanto. Maahanmuuttajien asumiskongressit ovat vielä pitämättä.

Puutaloesikaupunkiongelmia on ratkaistu. Vanhoilla, peruskorjatuilla puutaloalueilla asuu tänä päivänä varakkainta ja koulutetuinta väestöä. Mutta meillä on uusi esikaupunkiongelma – lähiöongelma. Nykyajan betonilähiö on suunnittelema toteutettu tämän päivän esikaupunki. Suomen lähiöissä asuu noin miljoona ihmistä. Lähiöiden rakentaminen on ollut osa modernia projekteja. Lähiöt rakennettiin teollisen työvoiman varastoiksi ja uusintamisen paikoiksi. Koska lähiö toteutettiin tehokkuuden periaatteella, asukkaiden viihtymiseen ei kiinnitetty riittävästi huomiota. Suomalainen lähiö on suomalaisen asuntopoliittikan koko kuva. Keskeistä siinä on asunnon omistaminen. Vuokra-asuminen on toissijaista. Maahanmuuttajalla ei ole yleensä

Asunnon pohjaa esittävästä piirroksesta näemme, että jos asuntoon lisättäisiin esimerkiksi pöytiä (ajatellen lasten koulunkäyntiä), liikkumiseen tarkoitettu tila kuituisi minimiin. Asuntoa koskevien mitoitusnormien osoittamat asumisen puitteet (huomioiden koko jne.) ja suurperheen asumistarpeet ovat täysin ristiriidassa keskenään. Ahtaasta asumisesta seuraa stressiä ja ongelmia mm. lasten henkelle kehitykselle.

muuta vaihtoehtoa kuin valita vuokra-asunto.

Tämän päivän lähiö on usein pahimmin syrjäytyneiden asuinpaikka. Huomenna, kun tietotekninen kehitys etenee etenemistään ja globalisaatio syvenee syvenemistään, kerrostalolähiöistä on tulossa joustavan työvoiman varastoja. Ja luultavasti myös maahanmuuttajaväestön keskuksia. Lähiöongelman syitä on monia ja niitä on monella eri tasolla. Lähiöongelmaa ei ole vielä ratkaistu. Vielä ei edes ymmärretä täysin miten lähiöitä tulisi kehittää. Lähiökriisistä alettiin puhua Suomessa jo 1980-luvulla. Pahimmillaan se oli 1990-luvulla tapahtuneen suurtyöttömyyden ai-

kana. Lähiöongelmat eivät kuitenkaan juonnu pelkästään esimerkiksi korkeasta työttömyydestä.

Eräiden tutkijoiden mukaan kaupunkien välinen taloudellinen kilpailu on johtanut siihen, että huomio on suuntautunut pois esimerkiksi lähiöiden kehittämisestä. Kuntien kireä taloustilanne sekä konsernikunnan tilaaja-tuottajamalli jarruttavat täyspainoisen lähiöuudistustyön suorittamista. Lähiöongelma ei korjaannu itsestään. Ongelmat ovat kasautumassa. Aikapommi tikittää. Jos sosiaalista ja fyysistä lähiöuudistusta ei harjoiteta aktiivisesti ja jatkuvasti, siitä seuraa uusia, entistä pahempia lähiöongelmia. Jos maahan-

muuttajien suurperheille ei ole tarjota lähiöissä isompia asuntoja, eikä heidän käytössään ole yhteisiloja tapaamiseen ja harrastamiseen, sen seuraukset tulevat näky-mään esimerkiksi maahanmuuttajanuorten häiriintymisenä. Asuin-ympäristöllä on vaikutusta myös mielenterveyteen.

Lähiöuudistuksen yhtenä pää-tavoitteena on alueen imagon ja vetovoimaisuuden kohottaminen. Eräs syy tähän on huoli omistus-asuntojen arvon laskemisesta. Vuokrataloissa asuvat maahanmuuttajat koetaan usein lähiön mainetta heikentävänä tekijänä. Maahanmuuttajien osallistumisen lähiön kehittämiseen saatetaan pe-lätä poikivan uusia ongelmia.

Äänestysprosentit ovat olleet lähiöissä erityisen alhaiset. Lähiö on otollinen alusta pelon politiikan harjoittamiselle ja samalla rasismil-le. Lähiökriisiä ovat seuranneet turvakampanjat. Lisää turvalli-suutta, mutta millaisin keinoin ja kenelle? Pitäisi ajatella enemmän myös maahanmuuttajien turvalli-suutta. Ihmisten syrjäytyminen on suurin turvallisuusuhka Suomes-sa, ja syrjäytyneet ihmiset keskityvät lähiöihin.

Lähiöiden rakentamisvaiheen sekä lähiöiden uudistamisen peri-aatteet ovat monessa kohtaa erilai-set, jopa vastakkaiset. Lähiöraken-tamisen aikana tähdättiin kaikessa

tasa-arvon ja yhteisen hyvinvoin-nin toteuttamiseen. Lähiöuudis-tuksessa esimerkiksi metsäpubien rakentamisella on siivottu epäso-siaalinen aines lähiökeskustasta si-vummalle. Uudenlaisella hyväntahtoisuuden periaatteella. Lähiön maineen pelastamista tehdään pe-riäätteellä ”maksoi mitä maksoi”. Miten käy perinteisen tasa-arvo-ajattelun ja maahanmuuttajien?

”Monikulttuurisesta asumises-ta” on tullut uusin haaste lähiöuu-distukselle. Se on samalla haaste Suomen asuntopolitiikalle ja Suo-men valtion kyvyllä ottaa vastaan uusia maahanmuuttajia. Jos ma-hanmuuttajatkin pääsisivät uudis-taman suomalaista lähiötä, sinne il-mestyisi iso joukko pieniä yrityk-siä, erilaisia kokoontumis- ja yhe-teistiloja, ulkona isolla joukolla seurusteluun soveltuvia rakennet-tuja puistoja, vihannesten vilje-lyyn soveltuvia siirtolapuutarhoja (lähiöasukkaiden ”kesämökkikult-tuuri”), uskonnollisia tiloja ja ra-kennuksia sekä katukylttejä mo-nella eri kielellä (paikkaan juurtumi-nen). Maahanmuuttajien asumista koskeva järjestäytyminen on vasta käynnistymässä. Kuntiin tulisi pe-rustaa maahanmuuttajaneuvosto-ja samalla tavalla kuin niissä on esimerkiksi vammaisneuvostoja.

Maahanmuuttajien lähiöihin liit-tävä asumiskysymys on tärkeä koko yhteiskuntaa koskettava aihe.

Uusien tulokkaiden kotouttaminen täytyy hoitaa siten, että voidaan minimoida suurien yhteiskunnallisten ongelmien syntyminen. Maa-hanmuuttajien kotouttaminen ja sii-hen liittyvä asumiskysymysten jär-jestäminen on Suomessa voimak-kaasti kuntien vastuulla. Nämä toi-met rasittavat kuntien talouksia, jot-ka muutenkin ovat tiukoilla. Kunti-en taloutta tulisikin tukea voimak-kaammin esimerkiksi lähiöuudistuk-sen yhteydessä valtion taholta. Maahanmuuttajien asumista ja kuntien kustannuksia tarkasteltaes-sa on myös huomioitava kaupunki-seudullinen näkökulma. Tällä vii-tataan siihen, että esimerkiksi Turun oma maahanmuuttajamäärä ei ku-vasta todellista maahanmuuttajien kaupungin palveluihin kohdistavaa kuormitusta, sillä Turun kaupungin palveluita käyttävät myös Turun lähikunnissa asuvat maahanmuutta-jat. Kustannuksia tulisikin tämän vuoksi jakaa seutukunnissa. Asu-misjärjestelyt kaipaavat niin ikään syvempää tutkimusta. Kunnat tar-vitsevat valtiolta myös tiedollista tukea maahanmuuttajien asumis-asioiden järjestelyssä esimerkiksi julkaisujen ja ohjeiden muodossa.

What is a Finntown?

Olavi Koivukangas

Introduction

A phenomenon of the Finnish-American life and culture, especially in the first half of the 20th century, was the finntown. This pattern included both work and leisure time, typical features being a group of emigrants from Finland working together and: boarding-houses, ethnic churches, temperance and labour movement societies with halls for meeting, groceries, co-operatives, public saunas etc. In the finntowns there were also bands, choruses, drama groups and many sport activities as well as ethnic newspapers and publications. Most of the first generation immigrants worked in industrial and domestic work, and there were only a few professionals, until the second generation. The finntown also maintained an interrelationship, not only with Finland, the old country, to get new arrivals, but also with Finnish settlements in the surrounding rural areas and other finntowns. (1)

For the immigrants from Finland the finntown was a result of the challenges of the new country, especially the foreign language and culture. But also emigrants from other countries from Europe or oth-

er continents developed their own ethnic agglomerations, examples being many Little Italy suburbs and Chinatowns in the United States.

The theme of the finntown is so wide and polyphasic to present in a short article as it covers all the aspects of the human life. Consequently only some appearances of the finntown will be discussed in the following presentation.

Roots of the Finntown in Finland

The origins of the finntown, all over the world, can be found in the old villages and parishes in rural Finland in the 19th century. The most typical feature of the Finnish emigration has been the "chain migration", which started when seamen, gold-diggers and early settlers invited their relatives and friends to join them beyond seas. Sometimes money or a pre-paid ticket was sent to a relative or a friend in Finland. The pioneer settler was often able to provide the newcomers with accommodation and work on his own farm or with the neighbours. The early emigration from Finland could well be called as the "individual emigration".

Later when emigration became a mass movement, dozens of young

men travelled together to remote destinations, sometimes led by a former emigrant with some knowledge of the English language. This "group emigration" could include dozens of young men originating from the same neighbourhood. Then later wives and girlfriends were to follow either individually or in minor groups.

There were really effective "push and pull" factors operating on the both sides of the ocean. The pattern of Finnish emigration to New Zealand since the the 1850's holds good also to Finnish emigration to all over the world. (2)

Early Finntowns

Concerning the Finnish settlement in the United States the first finntowns were those by Finnish seamen and gold-miners followed by the agglomerations in New York after the passing through the examination on the Ellis Island. The first finntowns, since the middle of the 19th century, were the areas near harbour where Finnish seamen, as well as sailors of other nationalities, lived when not on the high seas. An examples of this is Cherry Street in the lower part of Manhattan in New York. (3) The Finnish seaman settlement in Pyrmont, near the Sydney harbour, is another good example from the

A presentation in FinnFest, Lake Worth, Florida, February 13, 2004.

other side of the globe in the second half of the 19th century. (4)

Also in St. Petersburg, Russia, some finntowns developed when Finns started to settle in the town in larger numbers after Russia had conquered Finland in 1809. These Finnish agglomerations were mainly on the Northern side of the River Neva, especially in the suburbs of Kasan and Vyborg. (See Figure 3.) The explanation was mainly the work available, first in handcraft occupations and later in industry, eg. in the Nobel metal factories. The highest proportion of the Finns of the total population was over 12 per cent in the suburb of Vyborg in 1881. A reason here was the railway station of Finland in the vicinity and accommodation available to rent. The Finns in St. Petersburg were mainly manual workers and in service occupations. Women often worked as housemaids, a pattern much similar with the Finnish women in New York later. The St. Petersburg Finns, also Swedish speaking, had churches, schools, and other national institutions to maintain their ethnic identity. (5)

Concerning the Finnish emigration to the USA after a stop, even for a few years, in the New York finntowns, especially in Harlem and Brooklyn, many of the Finnish emigrants went on to the Middle West to Michigan and Minnesota, especially to Hancock area in Michigan and to Northern Minnesota for mining. Many Finnish immigrants went directly to Middle West. Also here the first place of residence was usually a Finnish boarding house where friends and relatives from the old country could be found. The work was also

available in the same or a neighbouring mine, and it was relatively easy to settle down in the existing Finnish community. (6)

Some Finns preferred to work in the forests instead of going underground to mines. Also in the primitive log cabins in big forests the Finns stuck together working in groups – as well as spending together their leisure hours. In history of migration these first years in a foreign country are sometimes called as "dog's years" when greenhorns tried to find their place in a foreign culture and language. Often this "niche" was found in the finntowns both in cities and rural settlements.

In the second phase of adjustment the Finns often moved more to West and settled on land. The Finnish emigrants were often sons and daughters of farmers in the old country, and the ultimate goal of them had to have a piece of land of their own either after the return to Finland or at least in America. When settling on land in the USA and Canada, the Finns stuck together. Many communities got even a Finnish name, as Aura, Kaleva, etc. A reason for Finns to settle on land was the dangerous work in the American mines as well as long lasting strikes and fatal accidents. In 1900 in Scofield, Utah, 63 Finnish miners died in an accident and in 1903 in Hanna, Wyoming, no less than 93 Finnish miners lost their lives.

The consolation of the Finntown

The hay day of the finntown settlement in the USA was the time

from the late 19th century to the depression of the 1930's. When the finntowns grew bigger they developed four major types of institutions:

1. churches
2. temperance and other fraternal societies
3. consumer co-operatives
4. political organizations

In the early stage in the finntown there were congregations first established in the 19th century followed by labour movement or socialist societies soon followed by temperance and labour movements. There was really active social life in these finntowns. There were different opinions among the Finns and not only between the church people and socialist but also inside the temperance activities. There were temperance societies among church people and among more secular or liberal persons. According to Sakari Sariola there were nearly 300 Finnish pubs but less than 100 Finnish churches. In these pubs there was often a room for dancing and this increased the tension between the church and temperance people. (7)

The first Finnish temperance society, based on the Goodtemplar philosophy (secret ceremonies, abstinence promises etc.), was the Pohjantähti in Quincy, Mass. in 1885 followed by the "Onnen Aika" in Republic, Mich. Soon almost in every finntown there were temperance societies under such names as: Väinö, Aura, Onnen Tähti, Pohjan Leimu, Lännen Rusko, Armon Lähde, Nuorison Kaunistus etc. (8)

But soon these first Finnish temperance societies left the

Scandinavians and formed their own societies. These were much more than just abstaining from drinking alcohol. They were a network of economic, social and cultural activities in the finntowns. Before the year 1902 there were 161 Finnish temperance societies, with more than 13 000 members, belonging to the federal association. The temperance hall became another home to many immigrants between the boarding house and the pub. (9)

In addition to drinking also violence was a feature of the finntowns. The use of knife, the "puukko", was quite common, and there were violence not only between the Finns but also with other nationalities. Often the Irishmen were mentioned in this connection to have been similar fighters as the Finns. A reason to the violence may have been the origin of the immigrants. Nearly half of the emigrants came from the province of Vaasa, and many young men had involved in knife fights in their old home country before emigration. Drinking and fighting may have been a reason for leaving the country, an example being Oskari Tokoi, who later returned to Finland to become the first Prime Minister of Finland in 1917. (10)

The Finnish emigrants brought to America not only the drinking habit but also their religion and culture. The heavy drinking among immigrants was a major reason to call priests from Finland to serve their countrymen in America. A problem was that there were many sects among the church people. The early emigrants came from Northern Finland via Norway and they often belonged the Laestadi-

Figure 4. The Harlem Finntown on Manhattan, New York. – Source: Tommola 1989, p. 114.

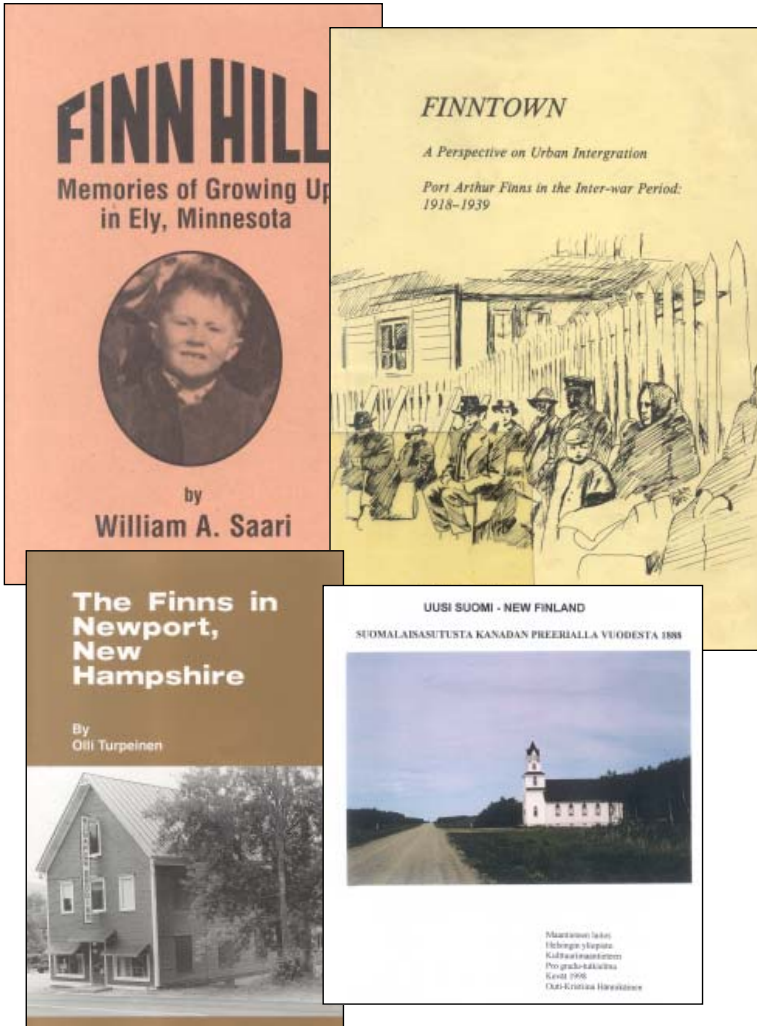
an group, which was more or less in opposition with the Lutheran State Church. In 1906 there were 68 Finnish Laestadian congregations in America with over 8 000 members. This church became known as the Apostolic Church, which got its leaders from Finland.

But the most of the Finnish congregations belonged the Suomi Synod since 1890. In 1906 the Suomi Synod had over 100 churches and 13 000 members, to increase to 28 000 in 1910. (11)

An area, especially neglected in migration history research, is theosophy, expressed in the Kalevala philosophy and especially in the ideas of Matti Kurikka, a utopian socialist thinker, much ahead of his time in women liberalization.

When talking about finntowns we should not forget the Harmony Island of Matti Kurikka on the Malcolm Island, Vancouver, in the early years of the 20th century. (12)

But the strongest movement, after the religious ones, was however socialism, especially in the mining finntowns. Between 1906 and 1913 the number of socialist chapters increased from 53 to 260. Before the WW I the number of members of the Finnish Socialist Organization rose up to 13 000. (13) It was much more than just a political labour movement. To become a socialist in a finntown was like a religious awakening resulting sober behaviour, healthy life, interest in literature and culture, in short, it was quite a new way of life.

William A. Saari, Finn Hill; Memories of Growing Up in Ely, Minnesota, Ely 1996.

Ahti Tolvanen, A Perspective on Urban Integration; Port Arthur Finns in the Inter-war-Period: 1918-1939, Helsinki 1985.

Olli Turpeinen, The Finns in Newport, New Hampshire, USA 2000.

Outi-Kristiina Hännikäinen, Uusi Suomi – New Finland; Suomalaisutusta Kanadan preerialla vuodesta 1888. (Finnish settlement on the Canadian prairie since 1888), pro gradu, University of Helsinki, 1998.

there was a big Norwegian settlement of 40 000 persons. (15)

The decline of the Finntown

The finntowns started to loose their ethnic strength in the 1930's and during and after the World War II. A reason was that many Finns had to leave the finntown to find employment in the other parts of the USA. Many had also returned back to Finland during the years, about 20-25 per cent of all the Finnish immigrants. (16)

In the finntowns there lived many single women and bachelor men who more often than families went back to Finland. Another major reason for the decline of the finntown was, that the first generation started to pass away or had adjusted well enough to the American way of life. In the 1960's the population of the finntowns, especially in New York, declined drastically because of deaths, return to Finland – or movement to the warmer climate of Florida. When

Small and big Finntowns

The population of the finntown could be from a quite a small number to thousands Finnish immigrants. There are no official statistics but just estimations. The biggest finntowns were found in New York: Harlem on Manhattan and Brooklyn around the Sunset Park. According to Esko Tommola in the 1920's and 1930's there were 8 000-9 000 Finns in Harlem and in

Brooklyn a few decades later even more, perhaps 10 000 Finns. (14)

In Manhattan the Finns concentrated between 120th and 130 Streets near Madison Avenue. The Finns in Harlem were mainly house maids, carpenters and other construction workers as well as some tailors. Also in the Brooklyn finntown the first settlers were seamen, carpenters and tailors. In the neighbourhood there were other ethnic agglomerations. North of Sunset Park in Brooklyn

black population took over the Manhattan finntown, in Brooklyn the immigrants from the Caribbean Sea, especially from Puerto Rico, started to arrive in large numbers in the 1950's. Then in the early 1980's the Korean, Vietnamese and Chinese immigrants started to arrive in large numbers into New York. (17)

The history and research of the Finntown

A good thing is that the second generation of the Finnish immigrants in finntowns have started to write their memories and experiences in these Finnish enclaves, examples being the books by Olli Turpeinen and William A. Saari (see p. 10). Concerning the research of the finntown as such, there are only a few minor research, the studies by Ahti Tolvanen and Outi-Kristiina Hännikäinen.

But what really is needed is scientific and comprehensive research of the finntown phenomenon from the beginning to the very end. This should cover a period of 100 years and even more. The research should be on the Ph. Thesis or Post Doctoral level. Although the topic is very wide and complicated I hope that young scholars on both the sides of the Atlantic would take up the challenge. A major problem, as usually, would be the financing of the research.

Concluding comment

While reading literature and writing this article I was impressed by the many aspects of the finntown phenomenon. I was wondering how this story could be preserved

for future generations both in America and Finland.

Especially I was considering how in the proposed Finnish Emigrant Museum in Peräseinäjoki we could present with modern technology the real images of the Finntown. It would be a real challenge, as the finntown covers all the aspects of the human life of Finnish immigrants in the new world. But the story includes also the descendants of the immigrants and their life of the divided heart between the two or more cultures in the multiethnic communities not only in the United States of America and Canada but all over the world.

Sources

- 1 Strength in Diversity; Worcester's Finnish Community. The Finnish American Club of Rutland, Massachusetts 1994, p. 1–3, Introduction.
- 2 Olavi Koivukangas, *From the Midnight Sun to the Long White Cloud; Finns in New Zealand*, Turku 1986, p. 263.
- 3 *Of the Finnish emigration to North America* see Anna-Leena Toivonen, *Etelä-Pohjanmaan valtamarentakainen siirtolaisuus (Emigration overseas from Southern Ostrobothnia in 1867–1930)*, Helsinki 1963.
- 4 Reino Kero, *Migration from Finland to North America in the Years between the United States Civil War and the First World War*, Turku 1974.
- 5 Max Engman, *Peterburgska vägar (The ways of St. Petersburg)*, Loviisa 1995. p. 172–174.
- 6 Esko Tommola, *Uuden maan rakentajat; New Yorkin suomalaisten tarina (The builders of the new country; The story of the Finns in New York)*, Keuruu 1989, p. 35.
- 7 Olavi Koivukangas, *Sea, Gold & Sugarcane; Finns in Australia 1851–1947*, Turku 1986, p. 184.
- 8 Armas K.E. Holmio, *Michiganin suomalaisten historia (The History of the Finns in Michigan)*, Hancock 1967. Hans R. Wasastjerna, *History of the Finns in Minnesota*, Duluth, 1957.
- 9 Sakari Sariola, *Amerikan kultaan; Amerikansuomalaisten siirtolaisten sosiaalishistoria (To the Golden America; The Social History of the Finnish-Americans)*, Helsinki 1982, p. 52.
- 10 Sariola 1982, p. 56.
- 11 *Ibid*, p. 58–59.
- 12 Oskari Tokoi, *Maanpakolaisen muistelmat (Memoirs of an Exile)*, Helsinki 1947.
- 13 Sariola 1982, p. 73, 80.
- 14 Matti Halminen, Sointula; *Kalevan Kansan ja Kanadan suomalaisten historiaa The Harmony Island; A History of the Kaleva People and the Finns in Canada*, Mikkeli 1936; Kalevi Kalemaa, Matti Kurikka, *legenda jo eläessään (Matti Kurikka, a living legend)*, Porvoo 1978; Teuvo Peltoniemi, *Kohti parempaa maailmaa (Towards a better world)*, Helsinki 1985; Sariola 1982, p. 89.
- 15 Sariola 1982, p. 138–140.
- 16 Keijo Virtanen, *Settlement and Return; Finnish Emigrants (1860–1930) in the International Overseas Return Migration Movement*, Helsinki 1979.
- 17 Tommola 1989, p. 127.

Eurooppalaisten siirtolaisuus 1800- ja 1900-luvuilla

Aberdeenin yliopisto Skotlannissa järjesti kansainvälisen konferenssin ”Europeans on the Move During the Nineteenth and Twentieth Centuries: Sources, Representations, and Methodologies” keväällä 2004. Esitelmien pitäjät eri puolilta maailmaa toivat esiin sen, että eurooppalaiset ovat muuttaneet varsin eksoottisiin kohteisiin – kuten Uuteen Seelantiin tai Etelä-Afrikkaan – ilman, että etukäteistietoa kohdemaasta on ollut käytettävissä lähestulkoonkaan nykypäivän mittakaavassa.

Eri esitelmissä pohdittiin eurooppalaisen maahanmuuttajan sopeutumista uusiin olosuhteisiin. Dr. Ben Braber Aberdeenin yliopistosta kertoi, että mikäli Glasgowiin muuttaneet tulokkaat eivät sopeutuneet alueelle, he muuttivat siinä tapauksessa pois. Glasgowin alueen asukkaat halusivat vaikuttaa uusien tulokkaiden sopeutumiseen, ja silloin saatettiin auttaa yksilöä hyväntekeväisyyden kautta perustamaan yritys tai hankkimaan yrityksessä tarvittavaa kalustoa, kuten esimerkiksi räätätille ompelukone. Apu oli konkreettista.

Aidan Lawes Englannin kansallisarkistosta kertoi ”Moving Here – 200 years of migration to England” -websivustosta. Sivustoilla ihmiset voivat mm. kertoa, miten he aikoinaan muuttivat Englantiin, millaisen vastaanoton he saivat tullessaan uuteen asuinmaahansa ja millaisia heidän kokemuksensa Englannissa asumisesta ovat. (Internet-osoite websivustoille on: www.movinghere.org.uk)

Dr. Enda Delaney Pohjois-Irlannin Queen’s Universitystä nosti esiin kysymyksen, miten irlantilaista on irlantilainen diaspora. Hän tarkasteli irlantilaisten muuttoja Englantiin ja totesi, että monet ovat tunteneet itsensä enemmän englantilaisiksi kuin irlantilaisiksi. Heistä on saattanut tuntua myös siltä, että he ovat muukalaisia molemmissa maissa. Kirjeet ovat olleet tärkeä kontaktimuoto kotimaahan.

Dr. Alistair Thomson Sussexin yliopistosta nosti esiin kirjeet tärkeänä tutkimusmateriaalina. Hän totesi, että kirjeissä ihmiset sanovat enemmän kuin puhuessaan henkilökohtaisesti. Thomson on tehnyt tutkimusta Englannista Australiaan muuttaneesta naisesta, joka kirjoitti 271 kirjettä usean vuoden aikana. Kirjeistä käy ilmi hänen kaukaiseen maahan sopeutumisen dynamiikka.

Prof. David Fitzpatrick Irlannin Trinity Collegesta kysyi konferenssiyhteenvedossaan, miksi jotkut henkilöt muuttavat ja toiset taas jäävät paikoilleen. Hän peräänkuulutti tutkimusta, jossa verrataan muuttajia ja paikallaan pysyjiä. Myös kysymys, miksi yksilö valitsee tietyn kohdemaan, on mielenkiintoinen. Tämä on luonnollisesti yhteydessä myös paikka- ja maapreferensseihin, jotka vaihtelevat yksilöstä toiseen. Voidaan myös kysyä, onko muutto ollut kannattavaa. Tätä on jossain määrin mahdollista mitata esim. taloustutkimuksessa tulotason kohoamisella, työuralla etenemisellä jne.,

Kevään MEV-seminaarissamme Research Fellow Nicholas J. Evans, University of Aberdeen, esitelmöi ”The Baltic Failure? The Finnish National Steamship Company and Emigration to North America, 1880–1923” -teemasta. Hän oli myös yksi ohessa kuvatun konferenssin järjestäjistä Skotlannissa.

jos muuton syyt ovat liittyneet taloudellisiin tekijöihin. Myös se, onko lähtöalueellaan työttömänä ollut henkilö saanut kohdemaassaan työtä, on mitattavissa.

Prof. Fitzpatrick käsitteli myös siirtolaisten kirjeitä ja hän korosti, että kirjeistä saatava informaatio valottaa asioita nimenomaan kirjeen kirjoittajan näkökulmasta; ts. mitä seikkoja hän on halunnut nostaa esiin uuden kotimaansa olosuhteista – ja toisaalta, mistä hän on halunnut vaieta.

Elli Heikkilä

Lahjoitus Australiasta

Wollongongissa, Australiassa, asuvat Martti ja Marjatta Jukkola luovuttivat 27.5.2004 Peräseinäjoella sinne suunnitteilla olevaan Siirtolaisuusmuseoon australiansuomalaisten lahjoituksena Jukkoloiden työautona palvelleen vanhan Volvo-farmariauton, rekisteritunnuksena pelkkä SAUNA, ja autoon pakattuna olleet australiansuomalaisten museolle lahjoittamat esineet. Näistä mainittakoon Martti Jukkolan sokeriruokoveitsi ja kahden suomalaisveljeksen itse rakentama kevyt lentokone. Siirtolaisuusinstituutti kiittää lämpimästi Martti ja Marjatta Jukkola sekä kaikkia lahjoituksen tehneitä australiansuomalaisia.

Nämä esineet on tarkoitus pitää esillä koko kesän Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksessa Peräseinäjoella.

Martti Jukkola luovuttaa Olavi Koivukankaalle SAUNA-Volvon avaimet.

Siirtolaisuusmuseolle tukiyhdistys

Välittömästi Australiasta saadun lahjoituksen luovuttamisen jälkeen pidettiin Peräseinäjoen kunnantoinimiston valtuustosalissa Suomen Siirtolaisuusmuseon Tuki -yhdistyksen toiminnan käynnistävä kokous. Yhdistyksen tarkoituksena on tukea kaikin tavoin Suomen Siirtolaisuusmuseon perustamista, toimintaa ja ylläpitoa. Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin kansanedustaja Paula Risikko Seinäjoelta ja jäseniksi maanviljelysneuvos Antti Kiviniemi Jalasjärveltä, valtiopäiväneuvos Markus Aaltonen Seinäjoelta, kunnallisneuvos Aaro A. Harjunpää Peräseinäjoelta, suunnittelupäällikkö Kauppi Virkkala Kaustiselta ja OTK Roy Sjöblom Pietarsaaresta. Yhdistyksen tavoitteena on jäsenhankinta ja varojen keruu suunniteltua museota varten. Kokouksessa

kerrottiin myös Ilmajoelta museolle lahjoitetusta ns. Hakalan talosta, jonka Matti ja Susanna Hakala olivat rakentaneet 100 vuotta sitten Amerikassa ansaituilla rahoilla. Tämä voisi olla ensimmäinen suunnitellun Amerikan Raitti -ulkoilmamuseon rakennus Kalajärven rannalla. Siirtolaisuusmuseon Tuki -yhdistyksen jäseniksi toivotaan myös ulkosuomalaisia. Kiinnostuneita pyydetään ottamaan yhteyttä osoitteeseen Siirtolaisuusinstituutti, Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, e-mail tuula.koskimies@peraseinajoki.fi tai puh. 06-41 81 275.

Vuosikokouksen päättämä jäsenmaksu on 20 €, ja 30 €, mikäli jäsen haluaa myös Siirtolaisuus-Migration -lehden, joka toimii mm. yhdistyksen tiedotuskanavana.

FinnFest Hampurissa

Vapaa- ja hansakaupunki Hampuri on Saksassa oma osavaltionsa ja Saksan toiseksi suurin kaupunki (1,7 miljoonaa asukasta). Vuodesta 1999 alkaen on kaupunki esitellyt helluntaisin Raatihuoneentorilla jonkin maan, ja nyt osavaltion hallitus oli valinnut Suomen teema-maaksi. Suomen pääkonsulinvirasto, Hampurin kaupunki ja ohjelmatoimisto Wendt valmistelivat viiden päivän FinnFest-juhlaa kokonaisen vuoden.

Juhla-aikana 27.-31.5.2004 keräsi Suomi-teema ennätysmäiset 400 000 kävijää Raatihuoneentorille rikkoen edellisen eli norjalaisten ennätyksen. Kaupunki oli lähtenyt noin 200 000 kävijästä. Itse olin juhlassa neljänä päivänä enkä ehtinyt nähdä enkä kokea kaikkea. Näin valtavassa mittakaavassa Suomi ei ole ennen ollut Hampurin osavaltiossa esillä.

Juhlan avasi Helsingin apulaiskaupunginjohtaja Ilkka-Christian Björklund, ja senaattori (senaattoreilla on osavaltioissa ministerin asema) Alexandra Dinges-Dierig korosti sitä, miten tärkeä maa Suomi on Itämeriyhteistyössä Hampurin senaatin politiikalle.

Suomalaisia tuotteita oli esillä koko maasta, samoin matkailuneuvontaa. Matkailuasiantuntijat haettiin vuorotellen näyttämölle kertomaan kukin omasta seudustaan. Myynti- ja neuvontapisteitä Suomesta oli noin 30 ja avustajia maastamme noin 300. Tarjolla oli parasta muotia, koruja ja design-tuotteita. Marimekon aivan ihanaan mannekiinitanssiesitystä säesti Säkkijärven polkka. Maamme gastronomia oli monipuolisesti mukana: kaikki

Hampurilaiset nauttivat FinnFest-juhlasta, Raatihuoneentori oli tupaten täynnä.

loimulohesta poronlihapulliin, ja paljon siltä väliltä, teki kauppansa ravintolassa, Lapin Kulta -oluen ja suomalaisen lähdeveden saattelemana. Myynnissä olivat metsämarja- ja sienituotteemme hyvin edustettuina. Suomalaiset yrittäjät olivat tyytyväisiä myyntiin alkaen Sisu-paidoista marjaviineihin ja pihakeinuihin. Edustettuina olivat myös Nokia ja paperiteollisuutemme.

Ohjelmaa oli päivittäin klo 11–23, ja hampurilaiset tulivat! Olin Semmarit-kuoron konsertissa ja sain sinne viimeisen seisomapaikan! Yleisö aivan hulluuntui. Yksi ilta oli varattu suomalaiselle tangolle. Suomen tangokunnikaallisetkin olivat mukana. Viiden päivän ajan esiintyivät maamme parhaat musiikkiyhtyeet ja tanssiryhmät. Suomalainen tanssinopettaja Marco Bjurström hoiti juonnon ponnekkaisesti ja sai yleisön tanssimaan Raatihuoneentorilla letkistä. Letkassa näkyi olevan mukana myös Hampurin merimiespastori Kari Kanala. Karhu-firman asiantuntijat jakoivat tietoa sauvakävelystä Nordic-Walking -tanssilla. Arkkitehtuuri- ja taidenäyttelyt sekä filmi-illat täydensivät tarjontaa.

Taiteilija Marika Törmivaara Varkaudesta esitti torilla jääveistoa. Sitä hampurilaiset katselivat ihmetellen. Jää oli peräisin järvestä Leppävirralta ja se tuotiin vartavasten pakasterekassa paikalle. Rohkeimmat katselijat uskalsivat koskettaa jäätä ja säikähtivät tosiasiaa: ”Sehän on kylmää!” Marika tekee myös vihanneasetelmia sekä hiekkaveistoksia ja on osallistunut erilaisiin kilpailuihin ympäri maailmaa.

Ainutlaatuista arvokkaalla Raatihuoneentorilla oli, että siellä – juuri pormestari Ole von Beustin ikkunoiden alla – sauhusi suomalainen kenttäsauna, jossa suomalaiset saunoivat sydämen kyllyydestä!

Suomi on Keski-Euroopassa melko tuntematon. Hampurin FinnFest, joka onnistui yli odotusten, korjasi osaltaan asiaa. Televisio, radio, lehdistö ja metron tv-ruudut kertoivat tapahtumasta. FinnFest oli hyvin organisoitu, ja kaikki, mitä täällä oli Suomesta, edusti parasta, mitä meillä on. Hampurilaiset kiinnostuivat Suomesta, ja meille ulkosuomalaisille juhla aiheutti kaihoisaa koti-ikävä. Tori oli koristeltu koivuvin, ja kun tulin metroasemalta torille ja näin kaikki ne Suomen liput, ampaisi vesi silmiini, ja toinen suomalainen vieressäni mutisi: ”Pianhan minä pääsen Suomeen!”

Kaarina Dehls

LuoMuKanteleet Luoteis-Helsingin musiikkiopistosta konsertoi näyttämöllä usean kerran ohjaajansa Maarit Aarvalan johdolla Hampurin FinnFest-juhlilla.

Taiteilija Marika Törmikoski veistää leppävirtalaisesta jäästä joutsenia Hampurin FinnFest-juhlilla. Pikkutyöt ovat kuvassa kuitenkin kiinnostuneempia jääpalasista kuin taiteilijan tuloksesta.

Ainutkertainen tapahtuma Hampurin kunnanarvoisalla Raatihuoneentorilla: suomalainen sauna. Kuvassa televisiotoimittaja haastattelee yhtä saunojaa FinnFestin ensimmäisenä päivänä.

– Kuvat: Eike Dehls.

Aluekehitys ja muuttoliike työssäkäyntialueiden näkökulmasta

Elli Heikkilä ja Sari Korkalainen

Tämä artikkeli tarkastelee alueellisia eroja Suomessa, työssäkäyntialueiden¹ mukaan. Kymmenen prosentin luokituksen mukaan Suomessa on 52 useamman kunnan muodostamaa työssäkäyntialuetta, sekä 172 luokituksen ulkopuolelle jäävää yksittäisen kunnan muodostamaa työssäkäyntialuetta. Aluksi artikkelissa paneudutaan työssäkäyntialueiden demografiseen kehitykseen, näiden kaikkien 224 työssäkäyntialueen kautta. Artikkelin lopussa luodaan katsaus työssäkäyntialueiden muuttoliikevirtoihin korkeasti koulutetun väestön näkökulmasta, ja tällöin tarkastellaan vain useamman kunnan muodostamia 52 työssäkäyntialuetta. Artikkelissa esiintyvät luvut perustuvat sekä Tilastokeskuksen tilastojulkaisujen pohjalta tehtyihin laskelmiin että Tilastokeskuksesta ostettuun työssäkäyntialueaineistoon.

Suomessa alueiden väliset erot, niin taloudelliset kuin väestölliset,

Dosentti, tutkimuspäällikkö Elli Heikkilä ja FM Sari Korkalainen tekevät Siirtolaisuusinstituutissa yhdessä tutkimusta yhteispohjoismaisen projektin "Economic Renewal and Demographic Change" -puitteissa. Projektin koordinaattorina on Tukholmassa toimiva NordRegio -tutkimuslaitos.

ovat huomattavia. Jopa 40 prosenttia Suomen väestöstä asuu Etelä-Suomen läänissä, vaikka alueen pinta-ala on alle 10 prosenttia koko maan pinta-alasta. Vuonna 2001 väestönkasvu oli voimakainta Oulun työssäkäyntialueella, jossa väestön määrä lisääntyi noin 2 prosenttia edelliseen vuoteen nähden. Myös Jyväskylän, Tampereen ja Helsingin työssäkäyntialueilla väestönkasvu oli merkittävää. Sen sijaan synkin väestönkehitysnäkymä vuonna 2001 oli Houtskarın ja Ullavan työssäkäyntialueilla, joissa väestön määrä väheni edellisvuodesta liki 5 prosenttia. Lisäksi kahdellatoista² työssäkäyntialueella väestö väheni merkittävästi, yli 3 prosenttia edellisestä vuodesta.

Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna erot väestökehityksessä ovat vieläkin merkittävämpiä. Myös vuosien 1993 ja 2001 välillä väestön määrä lisääntyi eniten Oulun työssäkäyntialueella, jolloin väkiluvun kasvu oli yli 15 prosenttia. Vastaavasti samaan aikaan väestön määrä väheni jopa noin 20 prosenttia Rautavaaran, Sallan ja Kemijärven työssäkäyntialueilla. Arvioiden mukaan väestö lisääntyy vuoteen 2030 mennessä ainoastaan 24 työssäkäyntialueella, joista eniten, yli 20 prosenttia, Helsingin ja Pernajan työssäkäyntialueilla. Sen sijaan hy-

vin monella työssäkäyntialueella väestön ennustetaan vähenevän jopa yli 30 prosenttia, joista eniten Kuhmon (-37%) ja Nurmeksen (-34%) työssäkäyntialueilla.

Väkiluvun kehitykseen vaikuttava keskimääräinen kokonaissyntyvyysluku³ oli 1,73 vuonna 2000. Perinteisesti syntyvyys on ollut korkeampaa Pohjois-Suomessa, sekä Pohjois-Pohjanmaalla, jossa asuu paljon suurperheisiä lestadiolaisia. Vuonna 2000 kokonaissyntyvyysluku olikin kolmen paikkeilla Haapaveden, Kärsämäen, Pietarsaaren, Raahen, Sievin, Ylivieskan ja Oulun työssäkäyntialueilla. Muutos syntyneisytyydessä vuosien 1993 ja 2001 välillä oli negatiivinen suurimmalla osalla työssäkäyntialueista. Isoista, useamman kunnan muodostamista työssäkäyntialueista ainoastaan Oulun ja Salon syntyvyys kasvoi merkittävästi. Ajanjakson negatiivisin luonnollinen väestökehitys oli Kristiinankaupungin työssäkäyntialueella, jossa syntyvyys väheni lähes 44 prosenttia. Myös Kiteen ja Nurmeksen työssäkäyntialueilla syntyvyys väheni yli 30 prosenttia. Huomionarvoista on myös se seikka, että aikavälin aikana Alavuden, Kauhajoen, Kaskisen, Lapinlahden, Salon ja Vetelin työssäkäyntialueilla syntyvyys kääntyi negatiivisesta positiiviseksi.

Alueiden kehityseroja voidaan tarkastella myös väestön ikärakenteen kautta. Alueen työvoimamarkenteen tasapainoa tarkasteltaessa huomioidaan toisaalta alueen työmarkkinoille tulevan potentiaalisen ”uuden työvoiman” määrä, eli 20–24-vuotiaiden osuus, ja toisaalta työmarkkinoilta pian poistuvan ”vanhan työvoiman”, eli 60–64-vuotiaiden osuus. Tasapainoindeksi⁴ saadaan jakamalla potentiaalisen uuden työvoiman määrä vanhan työvoiman määrällä. Vuonna 2001 useamman kunnan muodostamista työssäkäyntialueista ikääntyminen oli suurinta Kemijärvellä, jossa tasapainoindeksi oli 56, kun taas työikäistä väestöä karttui eniten Oulun työssäkäyntialueella, jossa tasapainoindeksi oli 205. Yksittäisten kuntien muodostamilla työssäkäyntialueilla työvoiman ikääntyminen oli huomattavan suurta ja jopa 14 alueella tasapainoindeksi jäi alle 45. Kaikkein suurinta ikääntyminen oli Luhangan ja Rautavaaran työssäkäyntialueilla, joissa tasapainoindeksi oli vain 34. Kuten kuvasta 1 voidaan havaita, erityisesti itäisessä ja pohjoisessa Suomessa on työvoiman saatavuusongelmia, kun taas suurissa kaupunkikeskuksissa nuoren työvoiman saatavuus on hyvä.

Luonnollisen väestönkehityksen lisäksi muuttoliikkeet vaikuttavat alue-eroihin. Taloudellisen tilanteen parannuttua 1990-luvun puolivälin jälkeen, muuttovirrat kääntyivät jälleen nousuun Suomessa. Vuonna 2001 kuntien välinen muutto oli korkeammalla kuin koskaan, kun lähes 282 000 muuttajaa vaihtoi asuinkuntaansa. Aikaväliä 1993–2001 tarkasteltaessa voidaan huomata, että Hämeenlin-

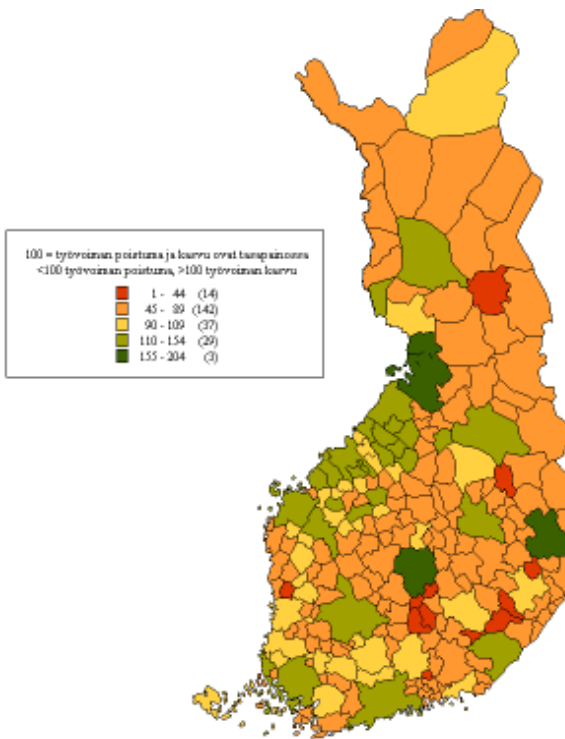
nan, Lahden, Lohjan, Loimaan ja Riihimäen työssäkäyntialueet ovat muuttuneet muuttotappiollisista alueista muuttovoittollisiksi. Mielenkiintoista muutoksessa on se, että edellä mainitut työssäkäyntialueet sijaitsevat Helsinki–Tampere–Turku -kolmion ympäristössä. Sen sijaan itäinen ja pohjoinen Suomi ovat jo pitkään olleet ja ovat yhä muuttotappiollisia alueita, joille on tyypillistä erityisesti nuorten poismuutto. Kuntien välisissä muuttoliikkeissä aktiivisin ikäryhmä onkin 15–24-vuotiaat, joita on yli kolmannes muuttajista.

Työssäkäyntialueet voidaan jaotella neljään ryhmään luonnollisen väestönkehityksen ja kuntien välisen nettomuuton perusteella: 1) syntyvyyden enemmisyys ja positiivinen nettomuutto, 2) syntyvyyden enemmisyys ja negatiivinen nettomuutto, 3) syntyvyyden vähemmisyys ja positiivinen nettomuutto ja 4) syntyvyyden vähemmisyys ja negatiivinen nettomuutto. Näistä neljättä ryhmää voidaan pitää alueena, jolla on synkin tulevaisuus väestönkehityksen kannalta. Vuonna 2001 suurin osa, eli 67 prosenttia, työssäkäyntialueista kuului juuri neljänteen ryhmään. Erityisesti ongelma koskettaa itäisen ja pohjoisen Suomen työssäkäyntialueita (ks. kuva 2). Huomattavaa on, että kun muuttoliikkeisiin lasketaan mukaan maahanmuutto, niin työssäkäyntialueista Kaustinen, Lappeenranta, Mäntyharju, Tammisaari ja Vaasa muuttuvatkin negatiivisista nettomuuton alueista positiiviseen muuttotaseen alueiksi. Lappeenrannan ja Tammisaaren työssäkäyntialueilla maahanmuutto muuttaa jopa negatiivisen väestönlisäyksen (syntyvyyden vähemmisyys ja kuntien välinen

muuttotappio) positiiviseksi; tällöin voidaankin sanoa, että maahanmuuton merkitys on väestönkehityksen kannalta keskeinen.

Miksi muuttovirrat sitten suuntautuvat niin voimakkaasti pohjoisesta etelään? Vuonna 2001 yli 30 prosenttia maamme työpaikoista sijaitsi Helsingin työssäkäyntialueella. Merkittäviä työllistäjiä olivat myös Tampereen ja Turun työssäkäyntialueet. Sen sijaan heikoin työllisyystilanne vuonna 2001 oli Enontekiön, Sallan, Savukosken ja Suomussalmen työssäkäyntialueilla, joissa työttömyys ylitti huikeat 30 prosenttia. Useamman kunnan muodostamista työssäkäyntialueista eniten työttömyyttä oli Kajaanin, Kemijärven, Kemin ja Nurmeksen työssäkäyntialueilla, joissa työvoimasta yli 20 prosenttia oli työttömänä. Työttömyys onkin yksi raskaimmin itäistä ja pohjoista Suomea koettelevista ilmiöistä. Jos vielä tarkastellaan muutosta työpaikkojen määrässä lamavuodesta 1993 vuoteen 2001, niin voidaan osoittaa todella synkkiä talouskehityksen työssäkäyntialueita: jopa 42 prosentilla työssäkäyntialueista työpaikkojen määrä on vähentynyt entisestään, alle lamavuosien määrän (ks. kuva 3). Eniten työpaikkojen määrä vähentyi ajanjakson aikana Luhangan työssäkäyntialueella, jossa työpaikkoja vuonna 2001 oli liki 30 prosenttia vähemmän kuin vuonna 1993. Useamman kunnan muodostamista isommista työssäkäyntialueista eniten työpaikkoja menettivät Nurmeksen ja Kemijärven työssäkäyntialueet, joissa määrä vähentyi noin 10 prosenttia.

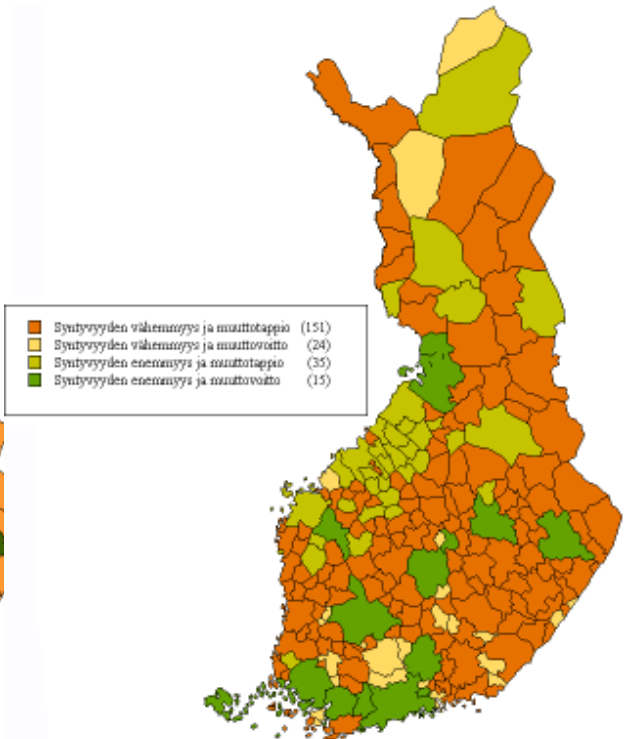
Jos tarkastellaan vuonna 1999 kunnasta toiseen muuttaneiden työikäisten työllisyystilannetta

Kuva 1. Potentiaalisen työvoiman kasvu (20–24-vuotiaat) verrattuna potentiaaliseen työvoiman poistumaan (60–64-vuotiaat) työssäkäyntialueittain Suomessa vuonna 2001.

koko Suomen osalta, huomataan kuitenkin, että muuttaneista yli puolet oli työllisiä ja vain 14 prosenttia oli työttömiä. Lisäksi 34 prosenttia muuttaneista ei kuulunut työvoimaan ja heistä suurin osa oli opiskelijoita. Sen sijaan muuton myötä lähes 40 prosenttia työttömistä oli työllistynyt seuraavana vuonna. Alueellisilla eroilla on tässäkin merkitystä, sillä jos esimerkiksi otetaan Kemijärven työssäkäyntialue, jossa työllisyystilanne on erityisen heikko, oli vuonna 1999 alueelta poismuuttavista miehistä lähes 27 prosenttia ja naisista 19 prosenttia työttömiä. Muuttoa seuranneena vuonna yli 60 prosenttia näistä miehistä ja 52 prosenttia naisista oli työllistynyt muuttokohdealueella.

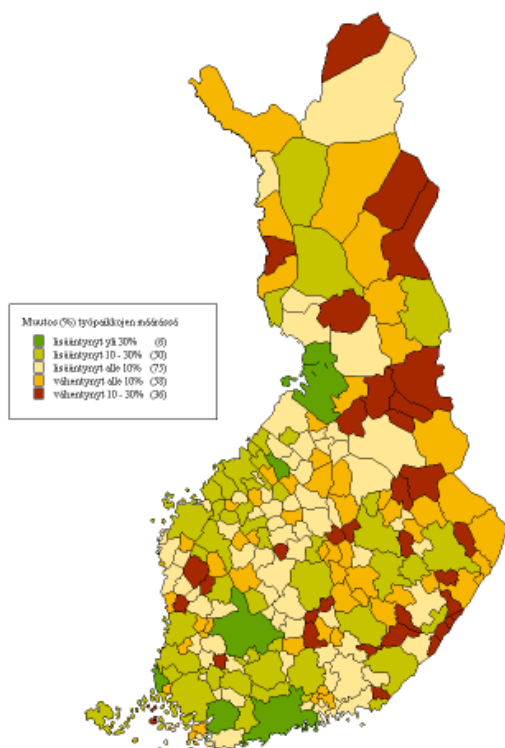
Merkityksellistä on tarkastella myös muuttajien ominaisuuksia, kuten koulutustaustaa, sillä lähtö- ja tulomuuton erotuksena syntyvällä tietotaitovajeella tai -kasvulla on merkitystä alueellisen kehityksen suuntiin (ks. kuva 4). Esimerkiksi aikaisemmin mainittujen, vuosien 1993–2001 välillä muuttovoitoisten, Hämeenlinnan, Lahden, Lohjan, Loimaan ja Riihimäen työssäkäyntialueille muuttaneiden ja alueilta poismuuttaneiden henkilöiden koulutustaustaa tarkasteltaessa voidaan havaita, että vuonna 1999 alueet houkuttelivat korkeasteen koulutuksen saaneita. Näistä erityisesti Lohjan työssäkäyntialue kasvatti korkeasti koulutettujen osuutta suhteessa alueella jo asuviin korkeasti koulutet-

Kuva 2. Syntyvyys ja kuntien välinen nettomuutto työssäkäyntialueittain vuonna 2001.

tuihin, joiden määrä kasvoi liki 3 prosenttia. Muita korkeasti koulutetun väestön osuutta merkittävästi kasvattaneita työssäkäyntialueita olivat Oulu, Salo ja Tammi-saari. Sen sijaan korkeasti koulutettu väestö väheni huomattavasti Raahen, Nurmeksen, Pieksämäen, Äänekosken, Kankaanpään ja Kristiinankaupungin työssäkäyntialueilla. Yllättävä havainto vuoden 1999 työssäkäyntiaineistossa oli se, että myös yliopistokaupunkina tunnetut Joensuu, Rovaniemi ja Turun työssäkäyntialueet menettivät korkeasti koulutettua väestöä. Näistä erityisesti Rovaniemi oli korkeasteen tietotaidon menettäjiä.

Työministeriön (2003) mukaan työvoiman saatavuusongelmat tu-

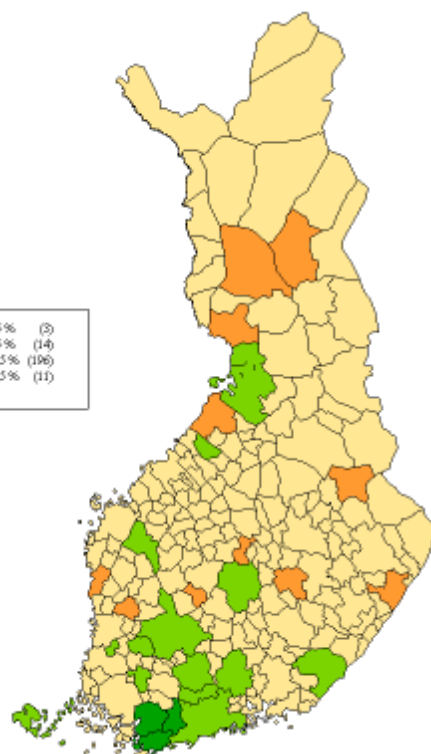
Kuva 3. Työpaikkojen määrän kasvu työssäkäyntialueittain vuodesta 1993 vuoteen 2001.

levat työvoiman poistuman seurauksena leviämään koko maahan ja myös haja-asutusalueille. Ikärakenteeltaan vanhimmiksi muuttuvat perinteiset muuttotappioalueet. Uuttamaata lukuun ottamatta alle 65-vuotiaiden määrä vähenee vuoteen 2030 mennessä kaikissa maakunnissa ja yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa. Maakuntien sisällä kehitys on hyvin erilaista, jolloin keskuseuduilla kehitys on suotuisinta. Työvoiman saatavuusongelman ratkaisemiseksi on työministeriön mukaan tärkeintä hyödyntää kotimaiset työvoimaresurssit entistä paremmin. Lisäksi tarvitaan osaavia ulkomaisia työntekijöitä, joista Suomi kilpailee muiden maiden kanssa. Oleellista on myös, että maassa jo olevien maa-

hanmuuttajien työpanosta hyödynnetään nykyistä enemmän.

Viitteet

- 1 Työssäkäyntialueeseen kuuluvat ne kunnat, joiden työvoimasta vähintään 10 % käy työssä työssäkäyntialueen keskukessa.
- 2 Hyrynsalmi, Kannonkoski, Kemijärvi, Lestijärvi, Pello, Puolanka, Rautavaara, Rääkkylä, Salla, Siikainen, Tuupovaara, Värsilä.
- 3 Ikäryhmittäisten hedelmällisyyslukujen summa eli äideille syntyvien lasten keskimäärä.
- 4 Kun työmarkkinoille saapuva ”uusi työvoima” ja poistuva

Kuva 4. Korkeasti koulutetun väestön nettomuutto työssäkäyntialueelle vuonna 2000 suhteessa alueella asuviin korkeasti koulutettuihin vuonna 1999. Yksittäisten kuntien muodostamat työssäkäyntialueet (172 kuntaa) muodostavat tässä oman aineistollisen kokonaisuuden, jonka keskiarvo on -1,17 %.

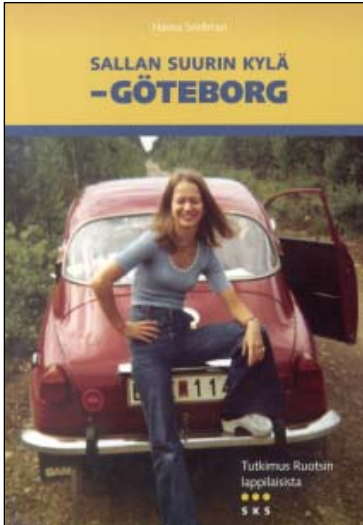
”vanha työvoima” ovat tasapainossa, indeksi on 100. Kun työvoimaa menetetään, indeksi on alle 100, ja kun työvoiman määrä kasvaa, indeksi on yli 100.

Lähteet

- Tilastokeskus (2002). Väestörakenne 2001. 174 p. Väestö 2002:6, Tilastokeskus, Helsinki.
- Tilastokeskus (2003). Muuttoliikeaineisto. Tilastokeskus, Helsinki.
- Työministeriö (2003). Varautuminen suurten ikäluokkien aiheuttamaan työmarkkinamuutokseen. Projektin loppuraportti. Työhallinnon julkaisu 320. 57 s.

Kirjat

Sallalaisia Göteborgissa

Snellman, Hanna: Sallan suurin kylä – Göteborg. Tutkimus Ruotsin lappilaisista. SKS: Helsinki 2003. 295 sivua.

Tämä kirja kuljettaa lukijat muuttaman vuosikymmenen takaiseen Pohjois-Suomeen ja niihin oloihin, joista lähdettiin työttömyyttä pakoon. Samalla seurataan Göteborgiin asettuneiden lappilaisten elämää muuton jälkeisinä vuosina. Kyseessä on kansatieteellinen tutkimus, jonka aineistosta valtaosa on kerätty tekemällä elämäkertahaastatteluja Göteborgissa asuvien lappilaisten parissa. Lisäksi on haastateltu joitakin paluumuuttajia. Tutkimus on valmistunut Suomen Akatemian rahoittamassa Kahden puolen Pohjanlahtea -ohjelmassa.

Lähtötausta

Kirjan ensimmäisessä osassa Hanna Snellman kuvaa hyvin laveasti

ja luotettavasti lappilaista elämänpiiriä ennen Ruotsiin muuton vuosia. Elettiin yksinkertaista ja taloudellisesti niukkaa elämää ympäröivän luonnon ehdoilla. Tekstiä värittävät haastatteluista otetut lainaukset, joissa ihmiset kertovat omin sanoin lapsuudestaan ja nuoruudestaan Lapissa. Tutkija on saanut lisäksi käyttöönsä erään päiväkirjan, josta on otettu monia lainauksia. Kokonaisuudesta muodostuu etnografisesti runsas ja elävä kuvaus 1960-luvusta. Moni keski-ikäinen suomalainen tunnistaa varmastikin kuvauksista tuon aikakauden muuallakin Suomen haja-asutusalueilla kuin Pohjois-Suomessa.

Maa- ja metsätalouden nopea koneellistuminen 1960-luvulla vei perinteiset työpaikat, joten tuolloin varttuville suurille ikäluokille ei kotiseudulla enää ollutkaan työtä. Ruotsi puolestaan tarjosi mahdollisuuksia varsinkin nopeasti kasvavan autoteollisuuden parissa.

Ketjumuuttoa Ruotsiin

Suomesta muutti noin 200 000 henkeä Ruotsiin, ja muuton huippuvuodet olivat 1969 ja 1970. Eniten lähdettiin Pohjois-Suomesta, jossa muuttotappiokuntien kärkipaikka oli nimenomaan Salla. Monet päätyivät Göteborgiin, jota alettiin leikkimielisesti nimittää Sallan suurimmaksi kyläksi – tästä juontaa kirjan nimikin.

Lähtöpäätöstä vauhditti usein se, että Ruotsiin oli jo mennyt joku perheenjäsen, sukulainen, naapuri tai tuttava, jonka perässä oli helppo lähteä. Ruotsinsuomalaisten muuttotarinat ovat täynnä esimerkkejä suurista sisarus- tai serkkuparvista – kokonaisista perheis-

täkin – jotka vaihtoivat maata lyhyen ajan sisällä. Tällaista ketjumuuttoa tapahtuu työsiirtolaisuuden yhteydessä kaikkialla maailmassa.

Haastateltavat muistelevat kuinka he aikanaan tekivät muuttopäätöksensä hyvinkin nopeasti. Ääritapauksissa nuoret sananmukaisesti hyppäsivät tuttavien tai sukulaisten autoon, kun nämä olivat lähdössä Ruotsiin. Tavallista oli sekin, että vanhemmat sisarusukset veivät loman jälkeen nuoremman sisaren mukanaan Ruotsiin hoitamaan perheeseen syntyneitä lapsia. Kaiken kaikkiaan useimpien tarinat toistivat samaa kaavaa: Ruotsiin lähdettiin käymään ja tie- naamaan, muttei jäämään. Monet myönsivät vasta vuosikymmenen tai kahden kuluttua, että väliaikainen käynti oli todellakin muuttunut pysyväksi asumiseksi Ruotsissa.

Selkosilta suurkaupunkiin

Kirjan toisessa osassa tutustutaan muuttajien uuteen elämänpiiriin. Yksinkertaisilta tuntuvat asiat eivät alussa olleet yksinkertaisia; pohjoisen selkosilta tullut ruotsin kieltä taitamaton nuori oli lujilla opetellessaan kulkemaan uuden työpaikan, ruokakaupan ja asunnon väliä. Mukana on myös kertomuksia turvallisuuden ja yksinäisyyden tunteista sekä koti-ikävästä. Muut samalla paikkakunnalla olevat sukulaiset ja tuttavat helpottivat onneksi tilannetta. Nopeatahtiseen tehdastyöhön tottuminen on ollut yksi koettelemuksista. Kuvaukset Volvon tehtaan kokoonpanolinjalta ovat avartavaa luettavaa kaikille niille, jotka eivät ole koskaan tulleet ajatelleek-

si sitä, minkälaista työtä tehden, miten vaikeissa ja hankalissa asennoissa ja raskaita taakkoja nostellen autoja valmistettiin. Paremmasta elintasosta on myös maksettu kova hinta, kun yksitoikkoinen ja rasittava työ on aiheuttanut erilaisia vikoja ja sairauksia tai jopa sairaseläkkeelle joutumisen verrattain nuorella iällä.

Vapaa-aikoinaan monet hakeutuivat muiden suomalaisten seuraan varsinkin Suomi-seuroissa, suomalaistansseissa sekä urheilun parissa. Jokavuotiset lomanvietot kotiseudulla olivat varsinkin alkuaikoina tärkeitä kaikille maastamuuttajille.

Tutkimuksessa on selvitetty myös sitä millä tavalla haastateltavat ovat säilyttäneet yhteenkuuluvuuden tunteensa Lappiin, mitä he kertovat suhteestaan kotiseutuun, sen luontoon ja ilmastoon jne. Kodeissa esillä olleet lappilaiset matkamuisot saavat myös huomiota. Tällä tavoin Hanna Snellman, joka tunnetaan antaumuksellisena lappilaisuuden vaalijana myös helsinkiläisessä yliopistoympäristössä, etsii vahvistusta haastateltavien lappilaisille identifikaatioille.

Mitä jäi puuttumaan?

Tämä on tutkimus, joka käsittelee kulttuurisesti ja kielellisesti erilaisista lähtökohdista tulevien muuttajien sopeutumista uusiin oloihin. Olisin odottanut, että maahanmuuttoprosessia olisi käsitelty esimerkiksi kulttuurisen sopeutumisen, monikulttuuristen kontaktien ja/tai transnationalismin käsitteiden avulla. Tiedämme, että kulttuurisen sopeutumisen prosessi on koko ihmisiin kestävä, ja että erilaiset tavat identifioitua ilme-

nenevät eri tavoin erilaisissa tilanteissa. Lappilaisten kokemukset Ruotsissa ovat heidän kokemuksiaan, mutteivät kuitenkaan sellaisenaan uniikkeja, sillä samanlaisten kulttuuristen sopeutumisprosessien kautta kulkevat muutkin maahanmuuttajat kaikkialla maailmassa. Empiirisen materiaalin analysoiminen myös tällaisten käsitteiden avulla olisi nostanut tutkimuksen analyttisemmalle tasolle. Tämän alan tutkimuskirjallisuutta löytyy kyllä yllin kyllin.

Edellä sanotusta huolimatta kirja on mainio empiirinen kuvaus Göteborgiin muuttaneiden taustasta ja elämästä. Haastattelut tuovat ihmisten omat kokemukset hyvin esille. Lisäksi yksityisalbumeista lainatut kuvat kertovat omaa tarinaansa ja sopivat erittäin hyvin kirjan kuvitukseksi.

Tutkimuksen painopiste on ennen kaikkea Lapissa ja suurta muuttoa edeltävissä ajoissa. Snellman on ehdottomasti parhaimmillaan kuvatessaan Pohjois-Suomen olosuhteita yhtä lailla sodan aikana kuin sodan jälkeisinä vuosikymmeninäkin. Näistä vaiheista kirjassa on kaikkein runsain ja kattavin aineisto. Materiaali ohenee siinä vaiheessa, kun kuvataan Ruotsiin asettumista ja myöhempiä vuosia. Varsin vähälle huomiolle jää se, että ainakin joidenkin haastateltavien elämämpiiri on vähitellen muuttunut kaksi- tai jopa monikulttuurisemmaksi. Näinhän käy esimerkiksi silloin, kun lapset avioituvat muiden kuin suomalaisten kanssa. Kirjassa tämä jää vain ohuiden viittauksien varaan. Kun tiedetään, että ruotsinsuomalaiset pysyttelivät alkuaikoina mielellään maanmiestensä joukossa, olisi ollut kiinnostavaa lukea

enemmän siitä, millä tavoin on vähitellen tutustuttu niin ruotsalaisiin kuin muihinkin kansallisuuksiin. Ehkä tämä onkin seuraavan tutkimuksen aihe?

Jäin ihmettelemään, miksi teoksessa ei ole lainkaan ruotsin- tai englanninkielistä yhteenvetoa. Vai onko kirja ehkä tarkoitus kääntää kokonaan ruotsiksi? Sen uskoisin olevan kannattava hanke, sillä tällä teoksella olisi varmasti lukijoita yhtä lailla ruotsalaisten kuin ruotsinsuomalaistenkin parissa. Ennen kaikkea ruotsinsuomalaisten lapsille, kasvavalle toiselle ja kolmannelle sukupolvelle, kirja tulisi varmasti olemaan arvokas dokumentti vanhempien ja isovanhempien entisestä kotimaasta ja oloista, joista aikanaan lähdettiin.

Marjut Anttonen

Laura Huttunen: Kotona, maanpaossa, matkalla. Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämäkerroissa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 861. Helsinki 2002, 374 s. ISBN951-746-362-6

Laura Huttusen väitöskirja ”Kotona, maanpaossa, matkalla. Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämäkertoissa” avaa näkökulmia elämään kahden kotimaan ja usean kodin välillä. Kirja on edustava osa kulttuurintutkimuksen ja sosiologian nykytutkimusta sekä valottaa Suomessa asuvien maahanmuuttajien elämää antaen tärkeää tietoa maassamme varsin uudesta ilmiöstä.

Huttunen lähestyy kiinnostavasti kodin käsitettä. Hän selvittää tutkimuksessaan, miten maahanmuuttajat asemoivat itseään suhteessa kahteen kotimaahansa, ja miten he rakentavat itselleen ’kotiä’, omaa tilaa ja paikkaa, globalisoituvassa maailmassa. Huttunen tarkastelee sitä, miten muuttolikkeiden seurauksena asuinmaata vaihtaneet tai (maantieteellisten tai kulttuuristen) rajojen yli liikkuvat ihmiset neuvottelevat kodin merkityksiä ja omaa kuulumistaan johonkin paikkaan tai tilaan. Tutkimuksen keskeinen ongelma on, mitä merkityksiä maahanmuuttajat antavat kodille, ja mitkä kuulumisen ja kiinnittymisen paikat ovat heidän näkökulmastaan tärkeitä. Maahanmuuttajien elämäkertoissa koti hahmottuu varsin monitahoiseksi käsitteeksi. Koti ymmärretään yhtäältä ruumiillisesti elettyinä ja koettuna tilana, toisaalta käytännöllisenä ja poliittisena kysymyksenä siitä, missä hyvä elämä on mahdollista.

Huttunen kyseenalaistaa maahanmuuttajiin kohdistuvan integraatiopolitiikan keskeisiä oletuksia, joiden mukaan maahanmuuttajien kotoutuminen merkitsee suomalaisen yhteiskuntaan sopeutumista ja kodin rakentumista sen sisälle. Huttusen mukaan Suomen

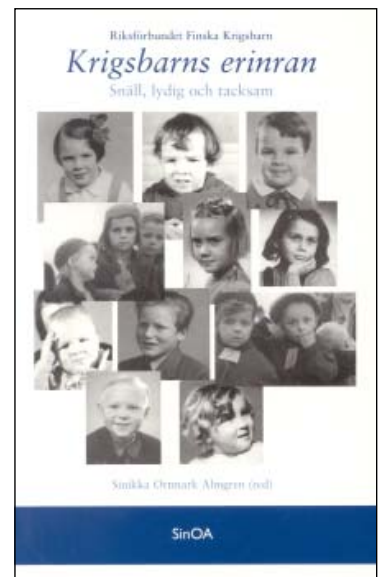
valtiolliset rajat tulisi ylittää maahanmuuttajien kotoutumiskeskusteluissa ja -tavoitteissa, sillä todellisuudessa maahanmuuttajat eivät useinkaan identifioitu ainoastaan uuden asuinmaansa yhteiskuntaan, vaan saattavat säilyttää merkityksellisiä siteitä myös entiseen kotimaahansa tai muissa maissa asuviin ja samaan etniseen ryhmään kuuluviin yhteisöihin. Asuinmaa saattaa olla myös välietappi, jossa ollaan matkalla johonkin, ja ihmisen koti saattaa sijaita aivan toisaalla kuin hänen maantieteellinen asuinpaikkansa antaisi olettaa. Huttunen korostaa, että maahanmuuttajien tilanteet ja asemat vaihtelevat niin suuresti, ettei voida muodostaa yhdenmukaiselle maahanmuuttajuudelle perustuvaa käsitystä saati politiikkaa.

Väitöskirjan teoreettinen osuus on hyvin sisäistettyä ja rakenteeltaan ytimekästä ja selkeää tekstiä. Huttunen lähestyy aineistoaan etnografisesta näkökulmasta ja yhdistelee kiinnostavasti kulttuurintutkimuksen nykyteorioita ruumiinfenomenologiaan. Hän tarkastelee, minkälaisia asentoja kirjoittajat ottavat suhteessa kuvaamiinsa (sosiaaliin) maisemiin. Teoreettinen osuus on suositeltavaa luettavaa kulttuurintutkimuksen teorioista kiinnostuneille, sillä Huttunen esittelee viitekehityksensä helposti ymmärrettävässä muodossa.

Omaelämäkerrallisen aineiston kautta maahanmuuttajien ’oma ääni’ pääsee esiin, ja tutkimukseen valittuja kertomuksia voi lukea myös muusta tutkimuksesta irrallaan puhtaasti omaelämäkerrallisina tarinoina. Ne ovat kiintoisaa luettavaa kenelle tahansa, joka on

kiinnostunut maahanmuuttajista tai ylipäätään kertomuksista kodin rakentumisesta vieraassa ympäristössä. Tutkimus on kokonaisuudeltaan selkeä ja lukijan on helppo lukea sitä osa-alueittain, jos on kiinnostunut vain teoreettisesta puolesta tai pelkästään maahanmuuttajien kokemuksista kahden kotimaan ja usean kodin välillä.

Selene Peltonen

Sinikka Ortmark Almgren (red): Krigsbarns erinran; Snäll, lydig och tacksam. Riksförbundet Finska Krigsbarn. SinOA, Stockholm 2003, 191 s. ISBN91-974592-2-4.

Krigsbarns erinran on Ruotsin valtakunnallisen sotalapsijärjestön (Riksförbundet Finska Krigsbarn, RFK) keräämä antologia suomalaisten sotalasten muistelmista. 26 muistelman lisäksi kirjan alkuosa tarjoaa valaisevaa faktaa lastensiirtojen poliittis-historiallisesta taustasta sekä sotalapsiyh-

distysten järjestäytymisestä ja toiminnasta. Artikkelit ovat sotalapsiyhdistysten avainhenkilöiden käsialaa. Muutamat heistä ovat tuttuja Erja Dammertin käsikirjoittamasta ja ohjaamasta dokumenttielokuvasta *Sotalapset*, 2003.

Kirjan on toimittanut Ruotsissa tunnettu kirjailija, Fil.mag. Sinikka Ortmark Almgren, joka on julkaissut mm. kaksi sotalapsiaiheista omaelämäkertaa: *Du som haver barnen kär* (1989 ja 2003), *Var blir maskrosor gulast?* (2003) sekä joukon sotalapsiaiheisia runoja RFK:n jäsenlehdessä *Medlemsnytt*. Ortmark Almgren kertoo esipuheessaan sotalasten tarpeesta murtaa pitkä hiljaisuus ja kiittolisuudenvelka ja nähdä asiat niin kuin lapset ne kokivat, traumojenkin läpi.

Pirkko Ahlin, yksi RFK:ssa toimineista puheenjohtajista, selvittää järjestön syntyvaiheita, historiikka ja kansainvälistä verkostoitumista. Göteborgin sotalapsiyhdistyksessä toiminut Fil. maist. Pentti Käppi valaisee yksityiskohdista sotalapsiasian poliittis-historiallista taustaa. Hänen artikkeliaan täydentävät sotalapsia tutkineen dosentti Eric De Geerin karttapiirroksat.

Antologiaosan kertomukset koskettavat. Lapsen erotrauman haavat eivät hevin umpeudu. Pommitukset, poissaolevat isät, pelko, epätietoisuus ja puute leimaavat kotimaan muistoja. Ero äidistä ja matka Ruotsiin on ollut monelle mieleenpainuva kokemus – tai siten se on torjuttu kokonaan muistista. Ruotsissa taas sotalasten sijoitusten järjestely aiheutti ahdistusta. Lapsia käsiteltiin kuin paketteja. Sisärukket erotettiin toisistaan, tilanteiden motiiveista ei informoitu, mikä lisäsi ahdistusta.

Kasvatusperheisiin sijoittuminen oli onnen kauppaa. Jotkut pääsivät ymmärtäväästen kasvatusvanhempien luo, jotkut taas joutuivat kokemaan äärimmäistä toiseutta. Hellyyden puutteeseen auttoivat erilaiset siirtymäobjektit; nallet ja räsynuket.

Muistelmien lisäksi teos esittää lopussa toisenkin tutkimuksen tuloksia. Pirkko Ahlin on analysoinut kyselylomakkeita, joita on jaettu 700:lle RFK:n jäsenelle, joista 265 on vastannut kysymyksiin. Kyselyn tulokset tasapainottavat sotalasten kaunokirjallista representaatiota, joka usein kieriskelee traumaattisten kokemusten ympärillä ja saattaa näin ollen antaa liioitellun negatiivisen yleisvaikutelman. Ahlinin otoksen mukaan 80 % sotalapsista viihtyi ruotsalaisessa kasvatuskodissa ja tunki kuuluneensa perheeseen. Tulokset osoittavat monta kiintoisaa prosenttilukua, jotka täydentävät muistelmien osuutta.

Teos sisältää myös luettelon tähänastisesta sotalapsitutkimuksesta sekä sotalapsiaiheisesta kaunokirjallisuudesta. Sotalapsikaunokirjallisuuden tutkijana tiedän, miten vaivalloista on ollut saada kokoon kymmenien vuosien yli ulottuva kaunokirjallisuus eri maiden ja kirjastojen tietokantojen kautta. Varsinkin vanhempia ja omakustanteisia kirjoja on ollut vaikea löytää. Teoksen kirjallisuusluettelo on kattavin tähän mennessä julkaistuista, silti voisit lisätä siihen vielä kolmisenkymmentä teosta omasta listastani, jonka täydentäminen on kestänyt vuosia (tutkimukseni sotalapsiaiheisesta kaunokirjallisuudesta on menossa painoon tänä vuonna).

Pienistä ristiriitaisista väitteistä (onko sotalapsiyhdistyksiä Suomessa 13 vai 16) ja puutteellisista bibliografisista tiedoista (painovuosia ja alaotsikoita puuttuu) huolimatta *Krigsbarns erinran* on kiintoisa antologiakokonaisuus ja informoiva esitys sotalasten kohaloista.

Irene Virtala

Saara Karttunen: Syvempi kuin meri (1929–1949). Omakustanne. Keuruskopio Oy 2003, 317 s.

Kirjan perustana on kainuulaisen maanviljelijä Mauno Kainulaisen (s. 1892, k. 1944) ja hänen vaimonsa Lahjan (s. 1895, k. 1963) välinen kirjeenvaihto Maunun kuuden ja puolen vuoden kanadansiirtolaisuuden vuosilta 1929–1936. Lisäksi on mukaan otettu kirjeitä heidän tyttärliltään isälleen sekä lisätty yleiskuvauksia suomalaisesta elämänmenosta 1930-luvun Suomesta. Kirjan loppuun on vielä kirjoittaja lisännyt muutaman kirjeen ker-

tomaan Maunon Suomeen paluun jälkeisestä ajasta.

Kirjeet ovat hyvin koskettavaa luettavaa yksin neljän lapsensa kanssa jääneen naisen raskaasta osasta maaseudulla ja siirtolaismiehen elämisen sekä toimeentulon hankkimisen vaikeuksista Kanadasa. Kirjeet, joissa vaihdetaan arkiset perheen kuulumiset, sekä kirjan erilliset kappaleet Suomessa tapahtuvista asioista, antavat lukijalleen monipuolisen kuvan myös suomalaisen kyläyhteisön elämästä.

Perheen äidin harteille jää lasten ja tilan hoito perheen isän lähtiesä tienaamaan vekselirahoja. Kottona on rahasta jatkuvasti puutetta. Kun rahaa jostakin työstä kertyy tai Maunolta tulee, niin se menee velkojen maksuun. Lama-Suomessa ei ollut mahdollisuuksia pärjätä, ja Kainulaisenkin tila päättyi lopulta velkojen maksuksi. Taloudellisen hädän lisäksi äitiä painaa

huoli miehen jaksamisesta vieraalla maalla ja huoli lasten tulevaisuudesta. Myöskin muiden ihmisten pahat puheet loukkaavat.

Kaikkien arjen huolten keskellä Lahja turvautuu Jumalaan ja saa voimaa siitä kestää omaa yksinäisyyttään. Myöskin aviopuolisoiden välinen avoin ja rakastava suhde on perheen kantava voima kaiken kurjuuden keskellä. Monet tunnelataukset, välillä uskoa täynnä, välillä toivoa, ja aina paljon rakautta, joka viimeksi mainittu huo-kuu kirjeiden otsikoista ja allekirjoituksista.

Perheen isäkään ei pääse helpolla, vaikka hänellä onkin luja luottamus omaan osaamiseensa sekä edelliseltä, vuosien 1916–1919, Kanadan matkalta saatu siirtolaiskokemus. Tänä toisena, nyt kuuden ja puolen vuoden siirtolaisjaksona, hän tekee raskasta ja liikaista kaivostyötä vieraskielisten

kanssa. Kokee työttömyyttä, yksinäisyyttä, koti-ikävää, juonitteluja työpaikoillaan sekä sairautta. Mauno saa myös takaisin uskonsa Jumalaan, minkä hän oli menettänyt ensimmäisen siirtolaismatkansa jälkeen. Siihen häntä ohjaavat vaimonsa Lahjan Jumalaan luottavat kirjeet, sekä vaimon uskollisuus ja luottamus Maunoon. Myöskin Maunon siirtolaisaikana kokemat pettymykset ohjaavat häntä nyt luottamaan siihen, että Jumala pitää omistaan huolen.

Kirjan ydinteema on avioliitto ja sen vahva tunneside, jolle kirjan nimi on vertauskuva. Vertauskuvalliset otsikotkin avautuvat koko kirjan tultua luetuksi. Luetun jälkeen tulee mieleen, että tämän perheen kirjeenvaihdossa on perusaiheksia ”suureen suomalaiseen siirtolaisromaniin”, joka odottaa vielä kirjoittamista...

Seija Sirkkiä

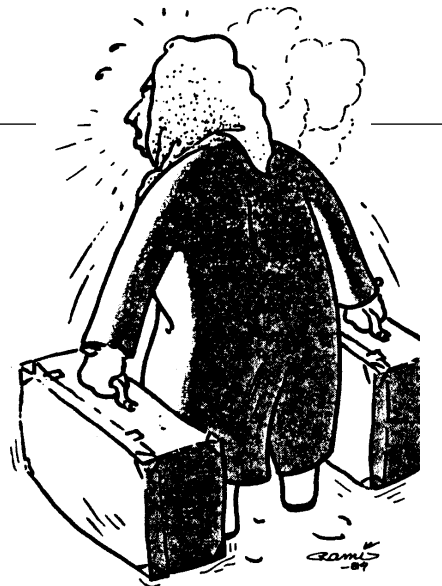
Siirtolaisvitsikirja

Olavi Koivukangas on aloittanut siirtolaisvitsikirjan toimitustyön. Kirjan työnimenä on isokyröläinen sananlasku: ”Hyvästi ny Ylistaron köyhät. Sanoo Vuarenmaan Tiina kun Amerikkahan lähti.” Siirtolaisuusinstituutti kiittää saaduista siirtolaisvitsistä ja jutuista.

Lähettäjiä kesken suoritetussa arvonnassa kirjapalkinnot voittivat (1) *Leila Björninen*, Lahti, (2) *Pentti Takala*, Helsinki, ja (3) *Maini Ojansuu*, Norrköping, Ruotsi. Onnittelut!

Jos jollakin on vielä hyvä siirtolaisuusvitsi, sen voi lähettää e-mail-osoitteeseen olakoi@utu.fi tai postitse: Olavi Koivukangas, Siirtolaisuusinstituutti, Linnankatu 61, 20100 Turku.

Piirros: Raimo Peittula

– Hyvästi ny Ylistaron köyhät! Sanoo Vuarenmaan Tiina, kun Amerikkahan lähti.

In Memoriam Mauri Jalava

1925–2004

Kanadansuomalainen kulttuuripersoona ja tutkija Mauri Jalava kuoli Ottawassa 19.3.2004. Mauri Jalava syntyi Turussa 15.8.1925 ja muutti Torontoon vuonna 1945 yhdessä vaimonsa Anna-Liisan kanssa.

Hyvin nopeasti Mauri Jalava liittyi mukaan kanadansuomalaisten kulttuurieroihin ja oli niissä vuosikymmeniä johtopaikoilla kantavana voimana. Yksi näistä kulttuuriyhdistyksistä oli Mauri Jalavan aloitteellisuuden tuloksena vuonna 1971 perustettu Kanadan Suomalainen Kulttuuriliitto, jonka ensimmäisenä puheenjohtajana hän toimi. Myös opiskelu ja tutkimus kiinnostivat Suomessa ylioppilastutkinnon suorittanutta Mauri Jalavaa. Sudburyssa, Laurentian yliopistossa hän suoritti Master of Arts -tutkinnon aiheesta, joka liittyi suomalaisen työväenliikkeen radikalismiin v. 1883–1932. Siirtolaishistoria oli lähellä Mauri Jalavan sydäntä, ja hän edisti monin tavoin kanadansuomalaisten historian tallentamista ja tutkimusta mm. yhteistyössä jo edesmenneen tohtori Edward Laineen kanssa. Jalava osallistui aktiivisesti myös amerikkansuomalaisten juhlille sekä siirtolaisuustutkimusta käsitteleviin FinnForum-konferensseihin sekä Pohjois-Amerikassa että Suomessa. Erityisen kiinnostunut Mauri Jalava oli 1700-luvulla Niagaran putouksilla käyneestä suomalaisesta Pehr Kalmista.

Mauri Amiko Jalava oli valoisa ja aina iloinen ihminen, joka säteili lämpöä ja ystävällisyyttä, missä tahansa hän liikkui. Häntä jäivät kaipaamaan vaimo Anna-Liisa, kaksi tyttärtä ja lapsenlapset sekä suuri joukko ystäviä monella mantereella. Kuten Lauri Toiviainen muistokirjoituksessaan totesi, Mauri Jalavan työn tulokset säilyvät kautta aikojen. Tämä innoittaa meitä jatkamaan suomalaisen siirtolaisuuden historiaan liittyvää dokumentointia ja tutkimusta.

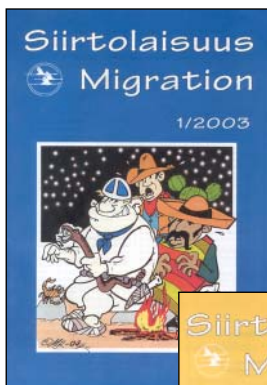
The well-known Canadian Finn Mauri Jalava passed away in Ottawa 19.3.2004. Mauri Jalava was born in Turku 15.8.1925 and moved to Toronto in 1945 with his wife Anna-Liisa.

Very soon Mauri Jalava took part in the cultural activities of the Canadian Finns and for decades he held leading posts in these. One of the cultural associations was the Finnish Canadian Cultural Federation, which was founded on his initiative in 1971,

of which he also was the first chairman. Mauri Jalava also had a great interest in study and research. He took his Master of Arts degree at the Laurentian University in Sudbury on the topic of the radicalism in the Finnish workers' movement 1883-1932. Emigration history was close to Mauri Jalava's heart and he promoted in many ways the recording and research of Canadian Finnish history in cooperation with the late doctor Edward Laine, among others. Jalava also actively took part in American Finnish celebrations and the FinnForum conferences on emigration history both in North America and in Finland. He had a special interest in the Finn Per Kalm, who had visited the Niagara Falls in the 18th century.

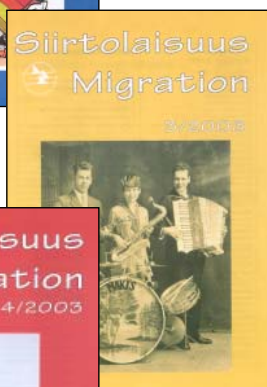
Mauri Amiko Jalava was a bright and happy person who radiated warmth and kindness wherever he went. He is mourned by his wife Anna Liisa, two daughters and grandchildren and a great many friends on many continents. As Lauri Toiviainen wrote in his obituary, the work of Mauri Jalava will live on. This encourages us to continue the documentation and research of Finnish Migration history.

Olavi Koivukangas

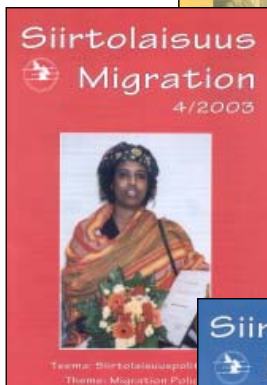
Pysytkö kärryillä myös vuonna 2004?

Siirtolaisuus-Migration tarjoaa ajankohtaista tutkimusta ja tietoa siirtolaisuudesta ja muuttoliikkeistä. Neljä numeroa vuodessa vain 15 •. Ota yhteyttä, niin lähetämme näytenumeron.

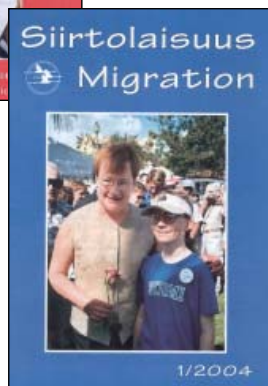
Håll dig ajour 2004

Tidskriften *Siirtolaisuus-Migration* presenterar aktuell forskning och kunskap om migration. Fyra nummer per år endast 15 •. Ta kontakt så sänder vi ett provnummer.

Keep posted 2004

Read the quarterly *Siirtolaisuus-Migration* and you'll know what's going on in migration research. Subscription only 15 •. Contact us to get a complimentary copy.

Siirtolaisuusinstituutti Migrationsinstitutet Institute of Migration

Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland
email: sirlau@utu.fi
puh./tel. 02-2840 440
<http://www.migrationinstitute.fi>